

Badania Rynku i Opinii Społecznej

rok założenia 1997

RAPORT ZE ZREALIZOWANYCH BADAŃ BEZPOŚREDNICH

- cyklu seminariów subregionalnych w formule zogniskowanego wywiadu grupowego
oraz badania ankietowego:
Katowice, Bielsko Biała, Częstochowa, Rybnik -

mających na celu rozpoznanie potrzeb
i priorytetów osób młodych w kontekście ich aktywizacji

Przygotowali:

Zespół Badawczy MRG

Kierownictwo Projektu:

Krzysztof Stadler, socjolog

W przeprowadzanych procedurach badawczych kierujemy się wytycznymi **ESOMAR** (*European Society for Opinion and Marketing Research*) **Europejskiego Stowarzyszenia Badaczy Opinii Publicznej i Rynku oraz zaleceniami powstałego w 1938 roku w Nowym Jorku IAA** (*International Advertising Association*) **Międzynarodowego Stowarzyszenia Reklamy**, ogólnoświatowej organizacji reprezentującej wspólne działania reklamodawców, agencji reklamowych i mediów **oraz rygorystycznie respektujemy postanowienia Ustawy o Ochronie Danych Osobowych z 1997 roku** stojąc na straży poszanowania obywatelskich praw zapraszanych do wyrażania opinii Respondentów

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE – GŁÓWNE KONKLUZJE I WNIOSKI OGÓLNE → strona nr 3

I. OPIS BADANIA → strona nr 5

1.1. METODOLOGIA I LOKALIZACJA ORAZ TERMINY BADAŃ → strona nr 6

1.2. GŁÓWNE CELE BADAŃ → strona nr 6

1.3. ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE CELÓW BADAWCZYCH → strona nr 7

1.4. DOBÓR I LICZEBNOŚĆ PRÓBY BADAWCZEJ → strona nr 7

1.5. NARZĘDZIA BADAWCZE → strona nr 8

1.6. OPRACOWANIE DANYCH SUROWYCH → strona nr 8

II. ZDIAGNOZOWANIE PROBLEMÓW I BARIER OSÓB MŁODYCH W PODJĘCIU ZATRUDNIENIA → strona nr 9

2.1. GŁÓWNE PROBLEMY Z PODJĘCIEM ZATRUDNIENIA – CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE WOBEC POSTAW MŁODZIEŻY → strona nr 10

2.2. GŁÓWNE BARIERY W PODJĘCIU ZATRUDNIENIA – CZYNNIKI WEWNĘTRZNE - POSTAWY MŁODZIEŻY → strona nr 13

2.3. SKUTECZNOŚĆ DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ W AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY → strona nr 16

III. KIERUNKI DZIAŁAŃ DOTYCZĄCYCH AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY W WOJ. ŚLĄSKIM, JAKO PRZYGOTOWANIE DO KONKURSÓW W RAMACH PROGRAMU GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY → strona nr 20

3.1. OPTIMALIZACJA METOD AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY → strona nr 21

3.2. NARZĘDZIA I METODY WSPÓŁPRACY PODMIOTÓW WSPÓLDZIAŁAJĄCYCH PRZY PROGRAMIE GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY → strona nr 24

IV. REKOMENDACJE DZIAŁAŃ DO OPRACOWANIA KRYTERIÓW REALIZACJI PROJEKTÓW MAJĄCYCH NA CELU PODNIESIENIE POZIOMU ZATRUDNIENIA OSÓB MŁODYCH → strona nr 27

4.1. KRYTERIA DOSTĘPU, REKRUTACJA ORAZ KOMUNIKACJA → strona nr 28

4.2. INSTRUMENTY WSPARCIA – INTEGRACJA NA RYNKU PRACY, MOTYWOWANIE → strona nr 32

4.3. EWALUACJA → strona nr 35

V. ZAŁĄCZNIK NR 1: → strona nr 38

5.1 Pomocnicze wyniki badania ankietowego towarzyszącego cyklowi seminariów subregionalnych → strona nr 39-68

WPROWADZENIE:

GŁÓWNE KONKLUZJE

I WNIOSKI OGÓLNE

Przeprowadzonemu badaniu opinii wskazanych Interesariuszy towarzyszyła rzeczowa, dobra atmosfera współpracy. Respondenci chętnie wzięli udział zarówno w seminariach subregionalnych jak i przy udzielaniu odpowiedzi poprzez dodatkowe wypełnienie kwestionariuszy ankiet.

Główne konkluzje i wnioski ogólne sprowadzają się do następujących sugestii:

1. Warto rozważyć kontynuację utrzymywania kontaktu badawczego z pracownikami wszystkich Instytucji zaproszonych do badania w czasie całego okresu realizacji zarówno Programu Operacyjnego PO WER oraz jego części jaką stanowi działanie ***Gwarancje dla Młodzieży***
2. Postępowania badawcze powinny obejmować zarówno komponenty ilościowe jak i jakościowe (FGI/IDI) ze szczególnym wskazaniem wagi elementów jakościowych
3. W komunikacji z Podmiotami biorącymi udział we współpracy warto komunikować jak najczęstsze korzystanie z uwag zawartych w informacjach zwrotnych pozyskiwanych w toku ewaluacji poszczególnych projektów konkursowych jak i projektów badawczych dotyczących przebiegu prowadzonych działań
4. Szczególnie w początkowym okresie nadchodzącego roku 2015 warto rozważyć zorganizowanie dodatkowego spotkania lub cyklu spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz Kuratorium Oświaty i OHP w celu dalszego konsultowania prowadzonych przygotowań do organizowania konkursów w ramach programu ***Gwarancje dla Młodzieży***. Dzięki zastosowaniu takiego podejścia stanie się możliwe bardziej precyzyjne uchwycenie subregionalnie zróżnicowanych problemów i oczekiwań, co zdecydowanie przybliży do osiągnięcia sukcesu podejmowanych działań.

I. OPIS BADANIA

- 1.1. METODOLOGIA I LOKALIZACJA ORAZ TERMINY BADAŃ
- 1.2. GŁÓWNE CELE BADAŃ
- 1.3. ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE CELÓW BADAWCZYCH
- 1.4. DOBÓR I LICZEBNOŚĆ PRÓBY BADAWCZEJ
- 1.5. NARZĘDZIA BADAWCZE
- 1.6. OPRACOWANIE DANYCH SUROWYCH

1.1.METODOLOGIA I LOKALIZACJA ORAZ TERMINY BADAŃ

Badania zostały wykonane zgodnie z założeniami zdefiniowanymi w zapytaniu ofertowym oraz w umowie z dnia 05.12.2014 pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Katowicach a Marketing Research Group w formie cyklu seminariów subregionalnych przy pomocy techniki zogniskowanego wywiadu grupowego (FGI) oraz pomocniczo z wykorzystaniem jako narzędzia dodatkowego – ankiety zawierającej pytania zamknięte oraz pytania otwarte w następujących miastach:

- Bielsko-Biała (dyrektorzy PUP z woj. śląskiego) 09.12.2014
- Katowice 12.12.2014
- Bielsko-Biała 15.12.2014 – grupa I
- Bielsko-Biała 15.12.2014 – grupa II
- Częstochowa 16.12.2014
- Rybnik 17.12.2014

1.2.GLÓWNE CELE BADAŃ

Rozpoznanie potrzeb i priorytetów osób młodych w kontekście ich aktywizacji, zgodnie z założeniami współpracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Samorządem Województwa Śląskiego w sprawie przygotowania organizacji konkursów na aktywizację zawodową młodzieży w ramach programu ***Gwarancje dla Młodzieży***.

1.3.ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE CELÓW BADAWCZYCH

- zdiagnozowanie problemów i barier osób młodych w podjęciu zatrudnienia
- ustalenie kierunków działań dotyczących aktywizacji młodzieży w województwie śląskim, jako przygotowanie warunków dla konkursów w ramach programu *Gwarancje dla Młodzieży*
- wypracowanie rekomendacji do opracowania kryteriów realizacji projektów mających na celu podniesienie poziomu zatrudnienia osób młodych

1.4.DOBÓR I LICZEBNOŚĆ PRÓBY BADAWCZEJ

Próba badawcza została wskazana w zamówieniu Wojewódzkiego Urzędu Pracy i obejmowała następujące grupy ekspertów, obejmując łącznie 143 respondentów uczestniczących zarówno w badaniu FGI jak i wypowiadających się poprzez wypełnienie ankiety:

- pracowników Powiatowych Urzędów Pracy
- przedstawicieli Kuratorium Oświaty
- przedstawicieli OHP
- przedstawicieli organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób młodych na rynku pracy (szczególnie młodzieżą o statusie NETT – osoby które nie są nigdzie zatrudnione, nie uczą się ani nie doszkalają)
- dodatkowo zaproszono do wyrażenia swoich opinii dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy w części ankietowej badania

1.5. NARZĘDZIA BADAWCZE

Badania terenowe wykonano z wykorzystaniem skonstruowanego na potrzeby badań scenariusza wywiadu zogniskowanego (FGI) nagrywanego w każdym przypadku dwoma dyktafonami cyfrowymi oraz dodatkowo – kwestionariusza ankiety z pytaniami zarówno zamkniętymi jak i otwartymi. Takie podejście pozwoliło na uzyskanie komplementarnego obrazu przedmiotu badań, gdzie poza ustaleniem relacji pomiędzy związkami przyczynowo – skutkowymi w badaniu typowo jakościowych, jeszcze dodatkowo zaistniała możliwość bardziej precyzyjnego pomiaru dzięki zastosowaniu kwestionariusza ankiety.

1.6. OPRACOWANIE DANYCH SUROWYCH

Cyfrowe zapisy dyskusji grupowych zostały przetransponowane do plików tekstowych we współpracy z profesjonalną firmą wykonującą zawodowe transkrypcje na potrzeby opracowania badań jakościowych. Dane dostarczone przez ankiety zostały wprowadzone do komputerowej bazy danych i obliczone w programie SPSS w formie rozkładów brzegowych oraz krostabulacji metryczkowych. Dane z pytań otwartych ankiety zostały opracowane jakościowo i załączone jako komentarz do wniosków przedstawianych w Raporcie Badawczym.

II. ZDIAGNOZOWANIE PROBLEMÓW I BARIER OSÓB MŁODYCH W PODJĘCIU ZATRUDNIENIA

2.1. GŁÓWNE PROBLEMY Z PODJĘCIEM ZATRUDNIENIA – CZYNNIKI
ZEWNĘTRZNE WOBEC POSTAW MŁODZIEŻY

2.2. GŁÓWNE BARIERY W PODJĘCIU ZATRUDNIENIA – CZYNNIKI
WEWNĘTRZNE - POSTAWY MŁODZIEŻY

2.3. SKUTECZNOŚĆ DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ W AKTYWIZACJI
MŁODZIEŻY

Uwaga: Rozdział zawiera także rekomendacje wraz z wybranymi uzasadnieniami empirycznymi (cytaty wypowiedzi respondentów) oraz wyniki procentowe odpowiedzi na pytania ankiety

2.1.GŁÓWNE PROBLEMY Z PODJĘCIEM ZATRUDNIENIA – CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE WOBEC POSTAW MŁODZIEŻY

Opis problemu w relacjach respondentów:

- problemy z podjęciem zatrudnienia młodzieży poniżej 30 roku życia ze szczególnym uwzględnieniem NEET powyżej 18 roku życia wynikają z sytuacji gospodarczej, cech regionalnego rynku pracy, są zróżnicowane terytorialnie (regionalnie). Powodowane są też niedopasowaniem posiadanego przez młodzież wykształcenia (jakość i kierunek). Pewną rolę odgrywają też postawy pracodawców którzy niechętnie tworzą nowe miejsca stałej pracy i bardziej nastawieni są na zatrudnianie okresowe w oparciu o umowy czasowe.

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZWALCZANIA ZJAWISKA PROBLEMÓW Z PODJĘCIEM STAŁEGO ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY DO 30 ROKU ŻYCIA ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM MŁODZIEŻY NEET:

- 1. Działania powinny mieć lokalny, regionalny charakter nawet jak będą częścią szerokich programów systemowych**
- 2. Część działań warto skierować do przedsiębiorców aby tworzyć klimat sprzyjający tworzeniu miejsc stałej pracy zamiast ofert pracy czasowej**
- 3. Należy rozważyć działania wspólnie z szeroko rozumianym systemem szkolnictwa i kształcenia. Dobre efekty powinno przynieść odwrócenie trendu poszukiwania przez młodzież wykształcenia które prawie zupełnie nie zapewnia pracy i wiadomo o tym już w momencie wyboru danego kierunku**
- 4. Spora część działań mogłaby być skierowana do młodzieży na promowanie wiedzy o kierunkach kształcenia szczególnie ułatwiających znalezienie stałej pracy. Działania te powinny być kierowane do młodzieży wybierającej szkołę na każdym szczeblu edukacji począwszy od szkoły ponadgimnazjalnej**

- 5. Należy utrzymać skalę dotychczasowych działań pomocowych na poziomie Powiatowych Urzędów Pracy: szkoleń oraz szeroko rozumianego wsparcia, dostosowanego do aktualnego kontekstu sytuacji gospodarczej, oczekiwań pracodawców oraz bezrobotnej młodzieży**

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

Respondenci przyczyny braku zatrudnienia młodzieży poniżej 30 roku życia lokują głównie w ogólnej sytuacji gospodarczej oraz cechach regionalnego rynku pracy. Pozostałe powody to oczekiwania pracodawców co do posiadania wykształcenia skorelowanego w parze z doświadczeniem: „(...) *Ci najmłodszy to wiadomo, nie mają w ogóle doświadczenia bardzo często, więc jeśli pracodawcy widzą CV-kę, gdzie jest puste miejsce, tak, to z tego powodu nie chcą zatrudniać, a dwa, no po prostu, niedostosowanie kwalifikacji, umiejętności do rynku pracy.(...)*” Ponadto, wykształcenie, nawet wyższe jest często nieodpowiedniej jakości albo jest nietrafione co do oczekiwań pracodawców odnośnie kierunku „(...) *Ja myślę, że jeśli chodzi o młodych ludzi i obserwuję to od lat, jest totalna produkcja uczelni ludzi o kwalifikacjach kompletnie się nienadających. Przyjmowanie na rok po 300 pedagogów, 500 marketingowców, którzy potem... Rynek jest zapchany. Ci młodzi ludzie, którzy tutaj trafiają po studiach, no to właśnie albo po takich kierunkach, w których rynek jest totalnie zapchany, ewentualnie o bardzo szczególnych specjalizacjach, które są prognozowane, że są to zawody przyszłości z serii biotechnologie wszelkiego rodzaju, natomiast w mojej opinii, bo ja nie znam badań, w mojej opinii jakby praktycznie jedyne miejsce zatrudnienia to uczelnia, ewentualnie jakieś szczególne firmy, które się tym zajmują a miejsc pracy tam...(...)*” *Ja myślę, że jest to dość duża grupa osób tutaj, przynajmniej na naszym terenie, też tak tych młodych, które nie uczą się,*

nie szkolą i nie pracują. Ewentualnie, jeśli już to gdzieś tam próbują podejmować jakieś działania, ale takie działania krótkotrwałe, jakieś dorywcze, na czarno, gdzieś w ogóle nie zapisywanie nigdzie. No i ciężko jest do nich dotrzeć w ten sposób, że, no oni tak naprawdę, na początku są, kiedy pojawiają się u nas, to jakby nie widzą problemu, nie oczekują ze strony urzędu tak naprawdę za dużej pomocy. Jest oczywiście grupa osób, która gdzieś tam jest zainteresowana, od razu wie, czego chce i jest zainteresowana konkretną pomocą, i po to też tutaj się pojawia. Natomiast duża grupa osób, to są osoby, które na początku chyba nie zdają sobie jeszcze sprawy z tego, jaki to jest problem duży i dopiero z biegiem czasu tak jakby dochodzą do tego pomalutką analizując rynek pracy, może przyglądając się temu z innej strony, i im też dłużej ten czas tutaj trwa, to tym bardziej jakby, no widzą ten problem.

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

Grupy wiekowe wśród młodzieży poniżej 30 roku życia której dotyczy problem z podjęciem zatrudnienia to głównie przedziały wiekowe 18-22 lat (P12-52,7%) oraz 23-25 lat (P12-20,4%). Zdaniem respondentów problemy z podjęciem zatrudnienia generowane są w znacznej mierze przez cechy rynku (P1-72%) oraz przez ogólną sytuację gospodarczą (P2-73,2%). Ważną rolę odgrywają też cechy regionu (P3-68,9%) oraz – już w mniejszym stopniu – moda na określone wykształcenie (P4-64,5%). Dużo obaw respondentów co do generowania przyczyn problemów z podejmowaniem zatrudnienia powodują obawy co do jego zbyt

niskiej jakości (P5-69%). Powstająca w efekcie sytuacja to głównie niedopasowanie kwalifikacji osób młodych do wymagań i oczekiwań pracodawców (P6-87,1%). Zdecydowanie mniejszą przyczyną problemów z podejmowaniem zatrudnienia jest niedoskonałość szkoleń pomagających w poszukiwaniu pracy (P7-28%). Respondenci bardzo wysoko i pozytywnie ocenili oferowane wsparcie w poszukiwaniu zatrudnienia; jego niedoskonałość wskazało jedynie 5,4% zapytanych (P8).

2.2.GŁÓWNE BARIERY W PODJĘCIU ZATRUDNIENIA – CZYNNIKI WEWNĘTRZNE - POSTAWY MŁODZIEŻY

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZWALCZANIA ZJAWISKA PROBLEMÓW Z PODJĘCIEM STAŁEGO ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY DO 30 ROKU ŻYCIA ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POSTAW MŁODZIEŻY NEET WOBEC PROBLEMU:

- 1. Należy rozpocząć od diagnozy w zakresie skali obecności młodzieży NEET – sytuacja w różnych częściach województwa jest zróżnicowana. Respondenci nie potrafili jednoznacznie określić ilości młodzieży NEET; w przypuszczeniach deklarowali skalę od kilku do kilkunastu procent, ale jednocześnie dominowała zgodna opinia co do tego iż ta skala będzie dosyć szybko rosła**
- 2. Większą niż dotychczas uwagę należy zwrócić na uczenie właściwych postaw wobec pracy, ponieważ zwiększa się grupa młodzieży do 30 roku życia która przyjmuje postawy typu NEET**
- 3. Można rozważyć kierowanie wsparcia pośredniego do środowiska rodzinnego bezrobotnej młodzieży, zarówno NEET jak i tej młodzieży która nie kompletnie spełnia definicyjne wymogi klasyfikowania jako NEET**

4. Należałoby rozważyć możliwości nie do końca ostrego i jednoznacznego klasyfikowania bezrobotnej młodzieży jako NEET: będzie narastała skala zjawiska w którym będziemy mieli do czynienia de facto z postawami i trybem życia typu NEET, ale z uwagi na nie pełne, jednoczesne spełnianie koniunkcji warunków klasyfikacyjnych cała, rosnąca grupa zostanie poza systemami wsparcia w *Gwarancjach dla Młodzieży* (proponujemy nazwę tej grupy: NEETnieNEET)
5. Główne komponenty postaw utrudniających i uniemożliwiających znalezienie stałej pracy to wyuczona bezradność, roszczeniowość, bierność i konsumpcyjne podejście do życia – często na koszt starzejących się rodziców i opiekunów. Istnieje zatem wskazanie do animowania wszelkich form aktywności w zróżnicowanych kształtach organizacyjnych, które to formy staną się zachętą dla młodzieży, ukierunkowując ją na jak najszybsze usamodzielnienie się, którego istotnym elementem jest znalezienie stałej pracy
6. Warto zastanowić się nad tworzeniem mechanizmów utrudniających wspieranie tej grupy młodzieży, która wyspecjalizowała się w poszukiwaniu kolejnych form wsparcia ale bez faktycznego zamiaru rzeczywistego zdobycia pracy. To jest szczególnie trudne ponieważ z drugiej strony można, bez intencji w tym kierunku, stworzyć przeszkody dla tej części młodzieży dla której pomoc jest celowa i korzystna w kontekście osobistej sytuacji zainteresowanych oraz w kontekście sytuacji społecznej

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

(...) Poza tym to też by trzeba było zmienić, to też się zmienia i coraz więcej osób widzi, że, no sam jakieś 20 lat temu mówiłem, że słuchajcie, uczcie się i uczcie, i teraz bym musiał powiedzieć sorry wszyscy magistrowie co wam powiedziałem,

ale to było krótko. Nie każdy musi mieć przecież wyższe wykształcenie, i to wszyscy o tym wiedzą. I zmienić to nastawienie, żeby ludzie, rodzice nie wstydzieli się na przykład, a sporo takich osób jest, posyłać do szkół zawodowych i nie czuli się jako gorsi i tak dalej. O tym się mówi, robi, pisze i mam nadzieję, że powoli się to zmienia i coraz więcej osób dochodzi do wniosku, że pał sześć studia, jak mi to nie odpowiada, na siłę nie będę robił, swój konkretny zawód kominiarz, brukarz, malarz(...) No właśnie słabe przygotowanie, które się nie przekłada na możliwość zdania egzaminu. Czyli młodzież kończy w tej chwili średnią szkołę, posiada tylko i wyłącznie wykształcenie średnie, nie posiada żadnych kwalifikacji. Mamy do czynienia z młodzieżą, która nie posiada kwalifikacji. Czyli dostajemy, brzydko mówiąc, produkt, który jest trudno zaktywizować. Bo my musielibyśmy łątać dziury złego systemu kształcenia zawodowego, musielibyśmy ich poniekąd wychowywać. Nie jesteśmy taką placówką. Jesteśmy..., pod tym względem mamy strasznie trudną rolę. Bo od urzędów pracy oczekuje się, że wykwalifikuje, znajdzie pracę właśnie i jeszcze pewnie po..., troszeczkę wychowa. I wydaje mi się, że gdzieś tam taki złożony pewnie obraz tego zjawiska(...)

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

Główne bariery w podejmowaniu zatrudnienia widoczne są bardzo wyraźnie w postawach młodzieży(P9-69,9%). Dostrzegalne są zwłaszcza w wyuczonych schematach adaptacyjnych, np. w braku potrzeby bardzo intensywnego poszukiwania pracy (P11-95,2%) oraz w samych cechach osobowości (60,2%). W zdecydowanej większości zebranych opinii przeważa pogląd, że bariery w podejmowaniu zatrudnienia istnieją zarówno w postawach pracodawców jak i w

postawach młodzieży (P13-86%). Jednocześnie obserwowane jest głębokie przekonanie respondentów, iż system edukacji młodzieży nie pomaga wystarczająco silnie i skutecznie w likwidacji barier w podejmowaniu zatrudnienia (P14-60,2%).

2.3.SKUTECZNOŚĆ DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ W AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ AKTYWIZUJĄCYCH MŁODZIEŻ DO 30 ROKU ŻYCIA W ZDOBYCIU STAŁEJ PRACY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLEDNIENIEM MŁODZIEŻY NEET:

- 1. Szczególnie warte kontynuacji są te formy, które oznaczają korzyści dla obu stron: zarówno bezrobotnej młodzieży jak i pracodawców**
- 2. Wszelkie formy wsparcia dla klienta, oznaczające jak najwięcej osobistego, bezpośredniego kontaktu doradzających ekspertów z zainteresowanymi – poszukującymi pracy**
- 3. Zróżnicowane formy refundowania kosztów zatrudniania przez pracodawców były działaniami bardzo cenionymi przez przedsiębiorców**
- 4. Staże u pracodawcy jako możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego – tak zorganizowane aby były korzystne dla obu stron**
- 5. Praktyczne szkolenia zawodowe i kursy, ale szczególnie te które kończą się prawdziwym, rzetelnym sprawdzeniem nabytych umiejętności (formy takiej kontroli mogą być niezwykle zróżnicowane)**
- 6. Dobrze zorganizowane i prowadzone poradnictwo zawodowe oraz informacja o lokalnym rynku pracy; szczególnie indywidualne poradnictwo zawodowe, oferujące indywidualną ścieżkę wsparcia i wypracowania planu działania mającego na celu podjęcie zatrudnienia, dalsze kształcenie czy podniesienie swoich kwalifikacji. Taka formuła najlepiej sprawdzała się w odniesieniu do**

zainteresowanych tego typu wsparciem którzy samodzielnie i dobrowolnie chcieli się o nie ubiegać

- 7. Różne programy pilotażowe, warte dalszego upowszechnienia, np. *Twoja Kariera – Twój Wybór***
- 8. Wspieranie podejmowania własnej działalności gospodarczej, przy założeniu odpowiedniej selekcji kandydatów do takiej formuły wsparcia, ponieważ zdaniem respondentów zdecydowana większość chętnych często nie posiada odpowiednich cech osobowościowych albo umiejętności organizacyjnych**
- 9. Rozwiązania w aktywizacji młodzieży które nie sprawdziły się w poprzednich latach i których skalę warto ograniczać lub od nowa opracować zmodyfikowane zasady:**
 - grupowe poradnictwo zawodowe, nie dające możliwości rozwiązania problemów poszczególnych osób, nie nakierowujące na rozwiązanie problemów konkretnej osoby, nie dające efektu w postaci wypracowania konkretnej ścieżki wsparcia**
 - szkolenia grupowe zaplanowane na cały rok – nie przystawały do zmieniających się warunków rynku pracy**
 - wszelkie inne formy masowych wielkoskalowych działań utrudniające kontakt doradcy zawodowego z klientem**
 - formy wspierania zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy pozbawione zachęt finansowych dla przedsiębiorców**
 - refundacja składek – małe zainteresowanie pracodawców**
 - pożyczki szkoleniowe - częsty brak możliwości finansowych do spłacenia zadłużenia**
 - szkolenia nie połączone z nabyciem odpowiedniego doświadczenia będącego warunkiem uzyskania docelowego zatrudnienia**
 - staże u pracodawców ale w sytuacjach wykorzystywania stażysty jako darmowej siły roboczej do wykonywania prostych powtarzalnych i relatywnie najcięższych prac przy jednoczesnym nie zapewnianiu rzeczywistego przyuczenia do pracy w firmie**

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

- (...) *Ja myślę, że staże zdecydowanie tak. Staże tak. Przede wszystkim staże. Zdecydowanie. Jest bardzo duże zainteresowanie... Tak, no bo to jest taka bardzo popularna forma zarówno ze strony pracodawców, jak i... Chyba jest to najlepsza rzecz dla osoby świeżo po szkole, jeśli mają doświadczenie... Jakie jeszcze inne projekty? W zasadzie jeśli chodzi o projekty, to ustawa ograniczała, prawda, że mieliśmy w zasadzie tylko narzucone takie te instrumenty, które nam ustawa o promocji... To znaczy teraz już będą, bo wcześniej jeszcze nie były narzucane przy projektach konkursowych, nie, tych, które ja robię, ale teraz już ustawa mocno..., jesteśmy ograniczeni tylko i wyłącznie do ustawy będziemy. No bo co nam w zasadzie? Zgodnie z ustawą to mogą być staże, szkolenia, działalność..., dofinansowanie do takiej działalności. Jak staże, szkolenia, to spróbujcie doradzić już nieco bardziej konkretnie na przykład jak ten staż powinien być organizowany albo jakie szkolenie, prawda. Szkolenie typowo pod potrzeby rynku pracy. No nie można mieć szkolenia 50. Albo pod konkretnego pracodawcę. No najlepiej by było.... tylko teraz tak jak urzędy mają pod konkretnego pracodawcę, tak. Gdy jest zapotrzebowanie na maszynistów, tak, to robimy szkolenie(...) (...) Znaczą przede wszystkim dla mnie taką najbardziej istotną formą aktywizacji to są staże, no które już tutaj omawialiśmy. Jest to taka forma, która pozwala na nabycie doświadczenia, no można by było w jakiś sposób już tam, kiedy osoba kończy naukę, tam powiedzmy, w tej szkole średniej czy w jakiejś zawodowej, w jakiś sposób tam już docierać z tymi informacjami, że jest taka forma możliwa, na jakiej zasadzie się to odbywa. Można by też jakichś pracodawców co do tej formy pozyskiwać, ale jakichś konkretnych, prawda(...)*

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

W pytaniu otwartym (P15) respondenci wskazali, iż spośród dotychczasowych działań aktywizacji młodzieży najskuteczniejsze, najtrafniejsze i najbardziej efektywne metody to takie, które w praktyczny sposób pozwalają na nabycie konkretnych umiejętności zawodowych a niekoniecznie te które związane są wyłącznie z nauką teorii. Spośród konkretnych działań które zostały szczególnie wysoko ocenione należy wskazać wszystkie te działania które łączą uzyskiwanie konkretnych kwalifikacji z jednoczesnym zapewnianiem doświadczenia zawodowego, które najczęściej jest podstawowym warunkiem znalezienia stałego zatrudnienia.

III. KIERUNKI DZIAŁAŃ DOTYCZĄCYCH AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY W WOJ. ŚLĄSKIM, JAKO PRZYGOTOWANIE DO KONKURSÓW W RAMACH PROGRAMU GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY

3.1.OPTYMALIZACJA METOD AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY

3.2.NARZĘDZIA I METODY WSPÓŁPRACY PODMIOTÓW WSPÓLDZIAŁAJĄCYCH PRZY PROGRAMIE GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY

Uwaga: Rozdział zawiera także rekomendacje wraz z wybranymi uzasadnieniami empirycznymi (cytaty wypowiedzi respondentów) oraz wyniki procentowe odpowiedzi na pytania ankiety

3.1.OPTYMALIZACJA METOD AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE USTALENIA KIERUNKÓW DZIAŁAŃ AKTYWIZUJĄCYCH MŁODZIEŻY DO 30 ROKU ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM MŁODZIEŻY NEET:

- 1. Potrzebne jest zorganizowanie nowych form współpracy ze szkolnictwem od stopnia ponadgimnazjalnego do studiów podyplomowych włącznie. Obecnie zbyt często konkurujące ze sobą placówki oświatowe obniżają jakość kształcenia oraz proponują kierunki po ukończeniu których dla absolwentów nie ma pracy na rynku**
- 2. Wskazane jest prowadzenie regularnego monitoringu oczekiwań oraz efektów prowadzonych działań w triadzie grup interesariuszy: młodzież – szkolnictwo – biznes**
- 3. Monitoring poza aspektem ilościowym (wskaźniki) powinien mieć także charakter jakościowy poprzez zastosowanie badań w formie zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) oraz pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI) wśród młodzieży i pracodawców**
- 4. Planowane projekty powinny uwzględniać komponenty w zakresie rozpoznania potrzeb konkretnych grup adresatów w poszczególnych przedziałach wiekowych młodzieży do 30 roku życia (w tym NEET), ponieważ w poszczególnych grupach wiekowych istnieją bardzo odmienne problemy i zapotrzebowania odnośnie wsparcia**
- 5. Zasady konkursowe powinny szczególnie uwrażliwiać na indywidualizowanie podejścia przy rozwiązywaniu problemów poszczególnych klientów i zapewniać możliwość indywidualnej pracy z klientem.**
- 6. Szczególnie intensywne działania powinny być kierowane do grup wiekowych kończących docelową edukację zawodową: po szkole zawodowej, po licencjacie oraz po magisterium co w dużej mierze**

powinno zapobiegać zasilaniu grupy NEET przez kolejne pokolenia młodzieży

- 7. Wskazana byłaby analiza problemów i trudności realizacji poszczególnych wybranych projektów tworzonych w przeszłości np. w oparciu o zasady analizy SWOT, aby wyciągnąć wnioski na przyszłość przy tworzeniu nowych konkursów**
- 8. Konieczne jest opracowanie nowej formuły współpracy różnych podmiotów przy realizacji nowych projektów dla młodzieży, w tym dla młodzieży NEET. Oznacza to potrzebę rozważenia zawarcia w kryteriach konkursowych dodatkowego premiowania określonych form współpracy, która została oceniona jako nietatwa ale konieczna**

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

(...) w rekrutacji, bo myśmy mieli dość dużo w tym roku projektów i też opartych na młodzieży, na młodych osobach, kierowanych do młodych osób, w związku z powyższym wdaje mi się, że, no faktem, faktem jest to, że napisanie projektu to jest połowa sukcesu dobrego, ale jakby przemyślenie tych dróg pozyskiwania rekrutacji tych osób, to jest też bardzo ważna rzecz, którą powinno się założyć w projekcie, a nie w zasadzie takiej, że teraz help desk, piszemy wszędzie dookoła żeby nam pomóc, wesprzeć rekrutację. To nie na tym rzecz polega, bo jeżeli, nie wiem, NGO-s pisze swój projekt, no to trafia już, bada potrzeby tej grupy docelowej, tak... Wie co ma, wie jaką grupę ma. ... czyli powinien, no więc właśnie czy będzie odbiór w tej grupie docelowej ich działań, czy te działania są trafione i czy w ogóle sama grupa jest trafiona, od tego trzeba zacząć. Więc właśnie jest tak(...)

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

Najsukuteczniejsze sposoby aktywizacji młodzieży do znalezienia stałego zatrudnienia to zdaniem respondentów przede wszystkim doskonalenie systemu edukacji (P17-74,2%), aktywizowanie bezpośrednio młodzieży poprzez kierowanie do niej różnych programów (P17-69,9%), wspieranie pośrednie - programy dla biznesu aby tworzył miejsca pracy (P17-65,6%), doskonalenie programów szkoleniowych (P17-37,6%), wspieranie pośrednie tworzenie programów dla organizacji pozarządowych (P17-25,8%).

Precyzując dodatkowo jakie formy aktywizacji młodzieży są skuteczne dla znalezienia stałej pracy respondenci wskazywali konieczność i przydatność jednoczesnego wspierania poszukiwań zarówno tradycyjnej pracy etatowej jak i otwierania własnej działalności gospodarczej. Takie podejście zostało ocenione jako szczególnie ważne z uwagi na niepewność sytuacji gospodarczej, z uwzględnieniem warunku zawartego w komentarzach z pytań otwartych iż doradzanie konkretnych zachowań na rynku pracy zależy od sytuacji w danej części województwa śląskiego oraz od cech, predyspozycji i oczekiwań samych zainteresowanych (P19-93,5%).

Kluczową kwestią w przeprowadzonym badaniu była sprawa ustalenia jak dużym problemem z punktu widzenia praktyki zawodowej respondentów jest istnienie zjawiska młodzieży NEET (NOT IN EDUCATION, EMPLOYMENT OR TRAINING – czyli w wolnym tłumaczeniu: „nie uczy się, nie pracuje, nie szkoli się”. Zgodnie z uzyskanymi informacjami relatywnie mało respondentów uważa zjawisko za będące bardzo dużym problemem (P18-15,1%), ale nie jest to zjawisko bagatelizowane. Dominuje przekonanie iż problem generowany przez NEET jest

duży (P18-39,8%) lub średni (P18-35,5%); w zdecydowanej mniejszości są opinie sugerujące minimalne znaczenie problemu (P18-8,6%). Zdaniem prawie połowy respondentów grupa młodzieży NEET do 2020 roku będzie rosła (P20-47,3%); relatywnie niewielka frakcja zapytanych jest zdania iż grupa młodzieży NEET będzie do roku 2020 umiarkowanie malała (P20-17,2%) natomiast żaden respondent nie zadeklarował przypuszczenia iż ilość takiej młodzieży będzie intensywnie się zmniejszać.

3.2.NARZĘDZIA I METODY WSPÓŁPRACY PODMIOTÓW WSPÓŁDZIAŁAJĄCYCH PRZY PROGRAMIE GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE NARZĘDZI I METOD WSPÓŁPRACY PODMIOTÓW WSPÓŁDZIAŁAJĄCYCH PRZY PROGRAMIE GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY

- 1. Wskazane byłoby opracowanie metod i zasad regularnej współpracy pomiędzy podmiotami biorącymi udział przy realizacji programu *Gwarancje dla Młodzieży***
- 2. Zasadniczym gwarantem sukcesu przy planowaniu i realizacji programu *Gwarancje dla Młodzieży* jest opracowanie programu szkoleń wspomagających podejmowane działania i skierowanie oferty udziału w takim przedsięwzięciu do zainteresowanych interesariuszy**
- 3. Współpraca podmiotów współdziałających przy programie *Gwarancje dla Młodzieży* powinna mieć precyzyjnie zaplanowany charakter**
- 4. Powinien zostać zapewniony regularny obieg informacji przy realizacji programu *Gwarancje dla Młodzieży***
- 5. Należy rozpowszechnić wiedzę na temat dobrych praktyk przy realizacji programu *Gwarancje dla Młodzieży***

6. Warto rozważyć wypracowanie formuły przekazywania informacji zwrotnych na tematy związane z realizowanymi projektami w programie *Gwarancje dla Młodzieży*

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

(...) Nie wiem, ja myślę, że kiedyś fajny był ten, Kasia ty tam miałaś okazję spotykać się, było coś takiego, dotyczyło to osiedla Grunwaldzkiego i tam MOPS był i też trochę... Tak, to jest mapa problemów społecznych organizowana. Więc myślę, że na przykład ogólnie stworzenie powiedzmy jakiejś grupy, no nie specjalistów, ale osób, które za... Grupa robocza, prawda. Grupa robocza, osób z różnych instytucji, które gdzieś tam powiedzmy zajmują się tą młodzieżą i takie częste spotykane się przynajmniej raz na, nie wiem, na miesiąc powiedzmy na takim roboczym spotkaniu i omawianie, co się działo przez ten miesiąc, jakie problemy się pojawiły i wprowadzanie może jakichś tam rozwiązań tych problemów, które gdzieś tam się pojawiają. Myślę, że jak z kilku instytucji, które generalnie, no zajmują się tą samą grupą osób, ale z różnych stron, bo my tu pod kątem zatrudnienia, MOPS-y pod kątem powiedzmy jakiejś pomocy czy tam finansowej... MOPS-y będą mieć większą wiedzę na temat. Czy ze szkół może też jakieś osoby, które pod kątem edukacji, czy z jakichś instytucji szkoleniowych. No z NGO-sów też, nie? Tak, to wtedy można może nawet wypracować jakiś fajny pomysł na to, jak sobie z tym problemem radzić, tylko, no wymiana między sobą informacji i to taka nie raz na pół roku czy raz na rok, tylko częsta wymiana informacji. Najmniej sformalizowana, bo jednak te wszystkie działania, jeżeli one są sformalizowane to czasami, no po prostu tony dokumentacji, które trzeba

wypełniać a...I odstrasza to potem, tak naprawdę... no mocno, żeby w ogóle ktoś chciał później się czy godził na taką współpracę(...)

(...) Bo często się bazuje na urzędzie jako jedynej instytucji. Przychodzę do urzędu, więc się spodziewam, że da mi pracę. Tymczasem nie dość, że to powinna być połączona praca wielu instytucji z rodziną włącznie... Bo ja mam cały czas takie wrażenie, że tak, zawali szkoła, po macoszemu traktowane poradnictwo zawodowe, wszyscy gdzieś to tam odpuszczą, natomiast urząd ma teraz to naprawić. Rodzina jest poza podejrzeniem. Tak, oczywiście. A my odpowiadamy za wszystkie grzechy, wszystko złe (...)

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

W przeprowadzonym badaniu zapytano też respondentów odnośnie ich oczekiwań co do charakteru i kształtu współpracy podmiotów współpracujących przy programie *Gwarancje dla Młodzieży*. Ogólnie taka współpraca została oceniona jako możliwa, potrzebna i przydatna, posiadająca już długą tradycję. Została też jednak oceniona jako niełatwa zarówno z czysto technicznego powodu jak i z powodów zawierających się w konieczności budowania relacji międzyludzkich. Spośród elementów takiej współpracy wskazywanych jako szczególnie ważne, respondenci wskazywali przede wszystkim planowanie działań (P21-84,9%), obieg informacji (P21-74,2%), informacje zwrotne (P21-50,5%), szkolenia (P21-48,4%), rozpowszechnianie przykładów dobrych praktyk (P21-47,3%).

IV. REKOMENDACJE DZIAŁAŃ DO OPRACOWANIA KRYTERIÓW REALIZACJI PROJEKTÓW MAJĄCYCH NA CELU PODNIESIENIE POZIOMU ZATRUDNIENIA OSÓB MŁODYCH

4.1. KRYTERIA DOSTĘPU, REKRUTACJA ORAZ KOMUNIKACJA

4.2. INSTRUMENTY WSPARCIA – INTEGRACJA NA RYNKU PRACY,
MOTYWOWANIE

4.3. EWALUACJA

Uwaga: rozdział zawiera także rekomendacje wraz z wybranymi uzasadnieniami empirycznymi (cytaty wypowiedzi respondentów) oraz wyniki procentowe odpowiedzi na pytania ankiety

4.1.KRYTERIA DOSTĘPU, REKRUTACJA ORAZ KOMUNIKACJA

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KRYTERIÓW DOSTĘPU, REKRUTACJI ORAZ KOMUNIKACJI

1. Respondenci wskazali, iż kryteria dostępu i rekrutacja oraz właściwa komunikacja będą czynnikami decydującymi o sukcesie programu *Gwarancje dla Młodzieży* dlatego na te zagadnienia należy zwrócić szczególną uwagę, bazując na wnioskach z poprzednio realizowanych projektów
2. Zdecydowanie należy intensywnie używać poza tradycyjnymi kanałami komunikacji tzw. nowoczesnych mediów wykorzystujących łączność internetową stacjonarna i mobilną: Facebook, You Tube, Twitter, mail, sms, marketing szeptany oraz inne; powinni zajmować się tym specjaliści od komunikacji społecznej
3. Należy stosować możliwe do realnego spełnienia kryteria dostępu; jak najbardziej ogólne
4. Należy stosować niewielkie ilości kryteriów
5. Warto rozważyć zupełne odejście od jakichkolwiek kryteriów – każda osoba do 30 roku życia powinna mieć dostęp do zróżnicowanych form wsparcia
6. Istnieje potrzeba zwrócenia uwagi na prostotę procedur aplikacyjnych, zrozumiałość dla zainteresowanych
7. Warto rozważyć stosowanie ujednoliconych kryteriów definiowanych jako cechy społeczno – demograficzne – płeć, wiek, wykształcenie, kwalifikacje dodatkowe, fakt braku kwalifikacji i wykształcenia, miejsce zamieszkania (miasto lub wieś)
8. Warto promować posiadanie przez zainteresowanego doświadczenia zawodowego zwłaszcza w sytuacji długotrwałego bezrobocia
9. Należy realizować mniejsze projekty najwyżej dla około 40 osób

10. Warto w tworzonych projektach promować efektywność i zdolność zainteresowanego do poszukiwania pracy

11. Należy pilnować rzeczywistej równości dostępu młodzieży do programów mających na celu podniesienie poziomu zatrudnienia

12. Respondenci zostali między innymi poproszeni o to aby podzielić się kilkoma uwagami, jak najlepiej organizować i przeprowadzać konkursy na szczeblu regionalnym w ramach PO WER, tak aby osiągać najlepszą efektywność zaangażowanych środków – oto krótkie rekomendacje dodatkowe

- upowszechnianie wiedzy na temat projektowanych programów
- okresy naboru minimum 3 tygodnie
- ogólnie długie terminy naboru poprzedzone informowaniem wyprzedzającym czasowo nabory
- podejście uwzględniające sytuację na lokalnym rynku pracy
- jak najmniej wskaźnikowych wskazań procentowych; elastyczność uwrażliwiona na potrzeby młodzieży
- położenie bardzo silnego akcentu na wartość merytoryczną projektów, dających faktyczne podwyższenie szansy na znalezienie stałej pracy
- jak najmniej wytycznych oraz dokumentów kompletowanych na szczeblu Urzędu oraz przez samego zainteresowanego
- współdziałanie zainteresowanych partnerów przy opracowywaniu założeń konkursowych
- prowadzenie monitoringu sytuacji poprzez regularne badania i wdrażanie wniosków; elastyczne reagowanie na zmieniającą się sytuację koniunkturalną na rynku, u przedsiębiorców oraz u samych bezrobotnych ludzi do 30 roku życia ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby dodatkowego diagnozowania sytuacji grupy NEET

13. Ponadto zapytano respondentów o ich opinie odnośnie oceny zatrudnienia subsydiowanego. Respondenci wypowiedzieli się na

temat tej formy aktywizacji młodzieży na rynku pracy w następujący sposób:

- **forma oceniona została jako przydatna ale wymagająca szeregu ewolucyjnych modyfikacji**
- **wskazane jest uelastycznienie efektywności zatrudnieniowej dla przedsiębiorcy**
- **współpraca z pracodawcami musi mieć stały, ciągły charakter**
- **organizować takie zatrudnienie poprzez pozyskanie środków finansowych dla grup potrzebujących wsparcia na rynku pracy i edukacji**
- **stworzenie aktywnej i stale uaktualnianej bazy pracodawców dostępnej dla bezrobotnych**
- **aktywne docieranie do przedsiębiorców z propozycjami promującymi zatrudnianie subsydiowane**
- **zapewniać rzeczywista gwarancję zatrudnienia docelowego dla bezrobotnego i zobowiązywać pracodawcę do przestrzegania zobowiązań**
- **jak najczęstsze bezpośrednie kontakty z pracodawcami**
- **rozbudowywanie informacji na stronach internetowych o możliwości zatrudniania subsydiowanego**
- **promować postawy etyczne i wyróżniać odpowiedzialnych pracodawców**

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

(...) To jest bardzo dobre, Facebook. W tym roku wprowadziłam, założyłam stronę internetową biura i dużo to daje tak naprawdę. Zresztą na sugestię młodzieży, ponieważ takie spotkanie informacyjne prowadzę, więc jak pani chce z nami porozmawiać czy coś pani od nas potrzebuje, to proszę do nas pisać na Face'ie, tak nam młodzież zawsze mówiła. Więc przetestowałam rzeczywiście, i jest jakiś efekt tego, myślę, że co rok będzie lepszy. Młodzież codziennie siedzi na

Facebooku, więc ta komunikacja z nimi jest dużo lepsza niż na telefon. Myślę, że powinniśmy się rozwijać w tym kierunku. Kiedyś na początku była Nasza Klasa, później Facebook, wiadomo, że za ileś lat może być coś innego, ale generalnie młodzież raczej, no jest otwarta na te media i korzysta. Korzysta. Gdyby sobie Urząd założył taką oficjalną stronę, nie partyzantkę, to też warto radcę zapytać czy nie ma przeszkody dla instytucji publicznej, bylibyście do tego przygotowani? Dalibyście sobie z tym radę? Komunikacja społeczna moim zdaniem to nie jest taka łatwa sprawa na zasadzie, że Urząd Pracy sobie założy fanpage i w to się bawimy. Nie każde marki też w ogóle są obecne na Facebooku i robią to z premedytacją. Znaczą założenie Facebooka wiąże się też z pewnymi specyficznymi działaniami, z pewną wiedzą na temat tego jak się reaguje na haterów i tak dalej. To nie jest na zasadzie, że teraz każdy musi mieć Face'a. Mam gdzieś i też się tym interesuję, jeżeli chodzi o media społecznościowe, video blogi i tak dalej. U nas akurat wiem, że w Polsce Nysa bodajże jako Urząd Pracy ma swojego fanpage'a, robi tam, gdzieś tam wychodzi przed szereg, jeśli o to chodzi. Ale robią to już jakiś czas i faktycznie jakoś sobie z tym radzą, tak? Natomiast informacja na fanpage'u to nie jest na zasadzie po prostu tylko i wyłącznie stricte informacja. Jest to o tyle fajne, że faktycznie przez Facebooka możemy dotrzeć nie wiem, bardziej precyzyjnie, ale to bez nakładów finansowych to do końca nie ma sensu. Ja nie uwierzę w to, że młoda osoba będzie wchodziła na fanpage'a Urzędu Pracy, budzę się rano i co tam na Urzędzie Pracy słyhać. Może wejść na naszą stronę, prawda? Nasza strona jest tak żywa i bogata... I bogata. Tam są informacje. Fanpage troszkę inaczej komunikuje się ze swoim potencjalnym klientem. To nie są oferty pracy, albo oferty o projekcie, to jest na zasadzie tak działały my, i nie wiem, to gdzieś stoi za nami, jest pewna idea. I tak samo też jeśli chodzi o Facebooka. To nawet nie wiem czy nie rozsądniej by było tak gdyby założył WUP miał jeden projekt promocyjny, gdzie bodajże Urząd Marszałkowski też tak miał, że miał projekt promocyjny do swoich jakichś tam siódmek beneficjentów, tak? To może WUP niech założy jeden, profesjonalny fanpage, bo zawsze możemy zrobić tak, że jeżeli wygra Częstochowa i Rybnik jakiś projekt, to my jako Rybnik możemy złożyć pewną, nie wiem, kilkanaście informacji o naszym projekcie, jak coś się dzieje, możemy przesłać do WUP-u, do tej komórki ewentualnie o tym informację, a WUP to może zamieścić na jednym

fanpage'u, ale zrobić założmy promocję na nie wiem, Rybnik i okolicę, tak? Więc mamy to samo, co jeśli chodzi o konkretne targetowanie, czyli naszych klientów, ale robi to osoba, komórka, nie wiem...(...)

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

Respondenci wypowiedzieli się też podsumowująco na temat preferowanych z ich punktu widzenia kanałów komunikacji jakich ich zdaniem należy używać w efektywnej komunikacji w programie *Gwarancje dla Młodzieży* z młodzieżą poniżej 30 roku życia, ze szczególnym uwzględnieniem grupy NEET. Poszczególne kanały komunikacji zyskały w sugestiach respondentów następującą popularność: strony internetowe współpracujących instytucji (P25-77,4%), nowoczesne media społecznościowe – Facebook, Twitter, YouTube (P25-62,4%) mailing – rozsyłanie maili z informacjami (P25-54,8%), przekaz bezpośredni: spotkania, konferencje (P25-59,1%), prasa (P25-40,9%).

4.2. INSTRUMENTY WSPARCIA – INTEGRACJA NA RYNKU PRACY, MOTYWOWANIE

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW WSPARCIA – INTEGRACJA NA RYNKU PRACY, MOTYWOWANIE

- 1. Warto przeanalizować zróżnicowaną popularność u respondentów poszczególnych instrumentów wsparcia poprzez zastosowanie pogłębionego badania ilościowego wzbogaconego o badania jakościowe – zarówno grupowe jak i indywidualne**

2. W kolejnym okresie 20 roku 2020 warto rozwijać podobnie jak w poprzednim okresie programy stażowe oraz wspieranie otwierania własnej działalności gospodarczej
3. Drugą najbardziej popularną grupą działań wskazanych do kontynuacji jest prowadzenie szeroko pojmowanego podnoszenia kwalifikacji bezrobotnej młodzieży – studia, szkolenia, kursy, egzaminy etc.
4. Warto przeprowadzić badanie na temat przyczyn mniejszej popularności pozostałych form instrumentów wsparcia

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)

(...) Ja myślę, że, jeżeli pracodawcy się daje możliwość przyjęcia kogoś na staż, nauczania czegoś tą młodą osobę czy starszą, no obojętne, prawda, ale przygotowania sobie do miejsca pracy to rzeczywiście on powinien później z tą osobą się związać. No jednak jest to jakiś czas i to nie jest 1 dzień, 2, tydzień ta osoba wykonuje pracę(...)

(...) miesiący, żeby od daty rejestracji do daty aktywizacji minęło okres nie przekroczyło okresu 4 miesięcy. I ponieważ u nas najczęściej właśnie osób, które wypadły nam z tej kategorii NET to było właśnie ten okres 4 miesięcy, bo to może by ich było więcej. A poza tym jeszcze była druga grupa osób, która też była dosyć znaczna przy określaniu tej wartości NET, że nie uczą się. A część tej młodzieży, jednak... Uczy się. ...uczyła się jak nie na jakichś tam technikach wieczorowych to studiach zaocznych i tak dalej. No już wtedy wypadła z tej kategorii NET. Już wypadła, więc w związku z tym tej skali NET-a nie było dużo i myśmy mieli problem ze znalezieniem, bo projekt systemowy był nawet tak

skierowany do nich. Gdyby nie było tych warunków, tych dodatkowych obostrzeń to myślę, że ta grupa byłaby dosyć większa(...)

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

W badaniu przeanalizowano popularność poszczególnych metod wsparcia dla młodzieży poniżej 30 roku życia. Wśród respondentów dało się zaobserwować tendencję do grupowania poszczególnych form i metod wsparcia w trzech kategoriach:

- **instrumenty najbardziej popularne i preferowane – popierane przez ponad 50% respondentów**
 1. Staże (P26-88,2%)
 2. Dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej (P26-68,8%)

- **instrumenty średnio popularne i preferowane – popierane przez 20- 50% respondentów**
 1. Szkolenia – refundowane całkowicie (P26-48,4%)
 2. Dofinansowywania kosztów egzaminów, licencji (P26-43,0%)
 3. Dofinansowywania studiów podyplomowych (P26-20,4%)
 4. Prac interwencyjnych (P26-32,3%)
 5. Bonów szkoleniowych, stażowych, zatrudnieniowych, - na zasiedlenie (P26-24,7%)
 6. Modernizacja systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego (P26-35,5%)

• instrumenty najmniej popularne i nie preferowane – popierane przez mniej niż 20% respondentów

1. Szkolenia – refundowane częściowo (P26-12,1%)
2. Przygotowanie zawodowe dorosłych (P26-18,3%)
3. Pożyczek szkoleniowych (5,4%)
4. Stypendiów na kontynuowanie nauki (P26-14,0%)
5. Zatrudniania na zasadach robót publicznych (P26-15,1%)
6. Programów specjalnych (P26-10,8%)
7. Zlecenie podmiotom zewnętrznym działań aktywizacyjnych (P26-2,2%)
8. Współpraca różnych podmiotów przy wypracowywaniu informacji zawodowej (P26-4,3%)
9. Trójstronne umowy szkoleniowe (P26-15,1%)
10. Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej (P26-8,6%)
11. Grant na telepracę (P26-1,1%)
12. Świadczenia aktywizacyjne (P26-2,2%)
13. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne za bezrobotnych do 30 roku życia podejmujących pierwszą pracę (P26-18,3%)
14. Współpraca z Akademickimi Biurami Karier (P26-3,2%)
15. Utworzenie ogólnopolskiej bazy staży i praktyk zawodowych (P26-6,5%)
16. Pośrednictwo pracy: targi, nowe media (P26-5,4%)
17. Monitorowanie karier absolwentów uczelni (P26-1,1%)

4.3. EWALUACJA

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE OPTYMALNYCH FORM EWALUACJI PROJEKTÓW TWORZONYCH W RAMACH KONKURSÓW PROGRAMU *GWARANCJE DLA MŁODZIEŻY*

1. Ewaluacja ma sens i powinna być prowadzona, zarówno metodami ilościowymi jak i jakościowymi, ale wnioski których dostarcza powinny częściej być wykorzystywane do poprawiania bieżących lub przyszłych projektów
2. O wynikach ewaluacji oraz o płynących z niej wnioskach należy częściej informować zainteresowanych interesariuszy, co dodatkowo wpłynie na ich zaangażowanie w prowadzenie współpracy

3. W ewaluacji silniej powinien być wykorzystywany jakościowy komponent badawczy, poza analizami statystycznymi

<p style="text-align: center;"><u>WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE</u> <u>SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA JAKOŚCIOWA (FGI)</u></p>
--

(...) Bo ja pamiętam też jak były ewaluacje projektów systemowych, i w pewnym momencie ktoś stwierdził już dość tych samych raportów, tych samych statystyk, robienie raportów jak w McDonalddie, samych bułeczek, które zresztą w większości przypadków tak naprawdę niewiele wnosily, albo wnosily to, że mieliśmy kolejne jakieś dodatkowe możliwości dołożone, jeżeli chodzi o kompleksowość wsparcia, gdzie ja już w pewnym momencie zacząłem też nawet patrzeć na zasadzie już mamy tego po prostu wręcz za dużo. Takie szczegółowe wyłapanie pewnych niuansów, dla tej jakiejś wąskiej grupy, i tam gdzie zrobimy im nowe wsparcie i znowu tam gdzieś coś dokładamy. Chodzi o to co się potem dzieje z tą ewaluacją. Jeżeli to są ewaluacje wewnętrzne danych projektów konkursowych, teoretycznie miałyby z tego skorzystać dana jednostka, to pytanie jest teraz takie, co po tej waluacji się zmieniło. Bo jeżeli by widział, że w kolejnym projekcie faktycznie na podstawie ewaluacji dany beneficjent zmienił coś w swoim działaniu, widziałby tego sens. Ale jeżeli to jest na takiej zasadzie, że mamy, nie wiem, 40% czy 50% nowych beneficjentów, tamci, którzy tą ewaluację zrobili, wydali na badania ewaluacyjne kupę kasy poszło ogólnie, pieniędzy publicznych i czasu, gdzie ani ci ankietowani nie chcieli na to przyjść, ani ci pracodawcy nie mieli na to ochoty, a potem się okazuje, że projekt się kończy, się zamknęła i nic się więcej z tym nie dzieje, bo ta firma brała udział w tym projekcie

tylko po to, żeby zrealizować ten jeden projekt. To jest nonsens. W momencie jeżeli to jest projekt pod tytułem nie wiem, Urząd Pracy, który systematycznie, rok w rok pracuje z takimi klientami, ewaluacja ma większy sens, bo w tym momencie jeżeli my się uczymy jako jednostka nad tym, żeby nad tą grupą pracować, no to jeszcze rozumiem, ale dla beneficjentów, którzy realizują projekty konkursowe, 2-letnie, i potem jest koniec, to jest wydawanie pieniędzy, marnowanie czasu(...)

WYBRANE UZASADNIENIA EMPIRYCZNE
SUBSEMINARIA REGIONALNE DIAGNOZA ILOŚCIOWA (ANKIETA)

W końcowej części badania przeanalizowano z respondentami zasady projektowania i przeprowadzania ewaluacji i pomiarów efektywności poszczególnych działań aktywizacji zawodowej młodzieży. Najbardziej popularne okazały się:

1. Metody jakościowe – prowadzenie dodatkowych badań nad losami poszczególnych beneficjentów jak i reakcjami pracodawców (P27_3 – 60,2%)
2. Metody statystyczne – prowadzenie dodatkowych badań nad losami poszczególnych beneficjentów jak i reakcjami pracodawców (P27_2 – 54,8%)
3. Metody statystyczne – analizy posiadanych dokumentów (P27_1 – 49,5%)
4. Badania opinii ekspertów społecznych zatrudnianych w ramach podejmowanych działań (P27_1 – 49,5%)

V. ZAŁĄCZNIK NR 1:

5.1. POMOCNICZE WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

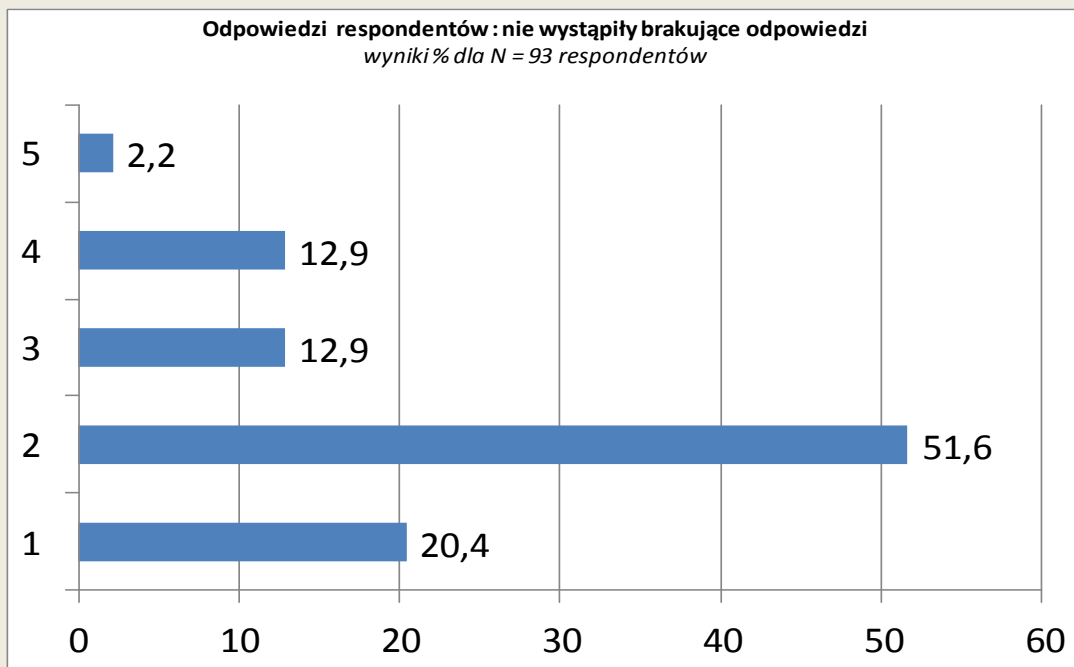
TOWARZYSZĄCEGO CYKLOWI SEMINARIÓW SUBREGIONALNYCH –

UWAGA: ODPOWIEDZI NA PYTANIA OTWARTE ZOSTAŁY WŁĄCZONE

DO CZĘŚCI ANALIZ DANYCH JAKOŚCIOWYCH (PYTANIA 15,16,22,24)

1. Problemy z podjęciem zatrudnienia leżą głównie w cechach rynku pracy, np. relatywnie wysoki koszt pracy, przepisy regulujące zatrudnianie itp.:

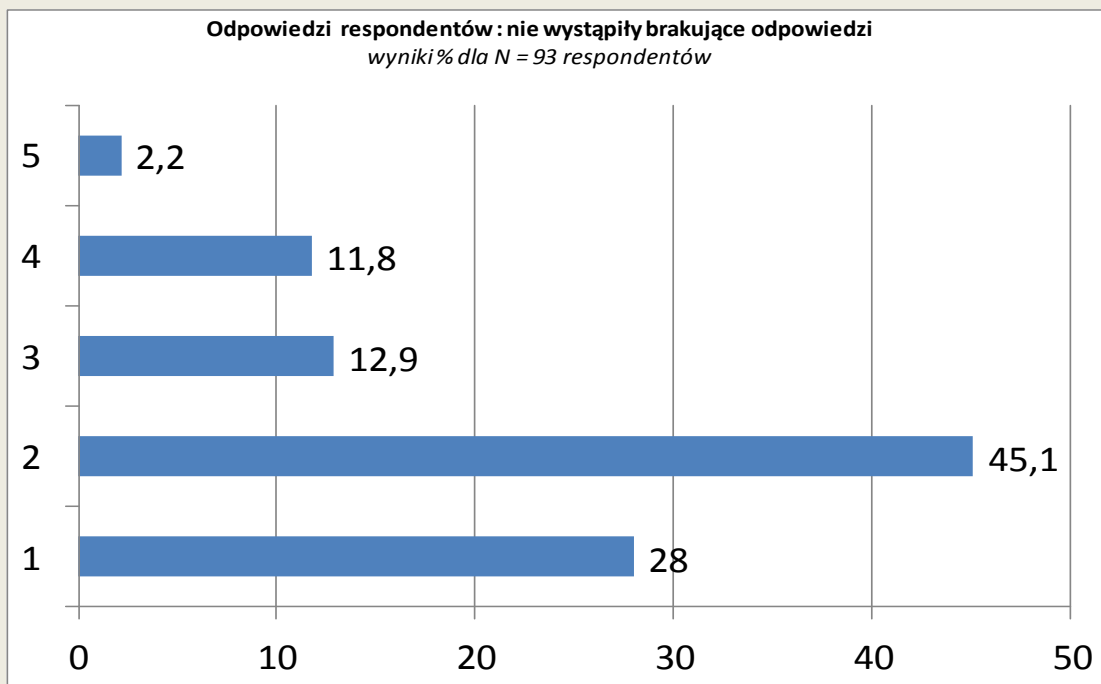
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

2. Problemy z podjęciem zatrudnienia powoduje ogólna sytuacja gospodarcza:

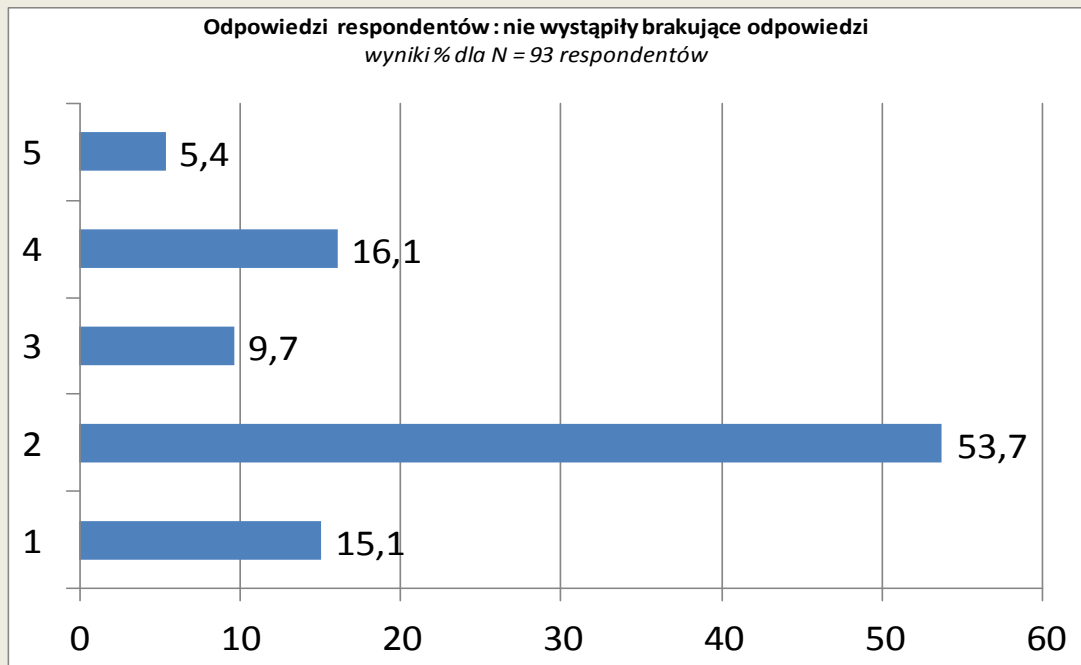
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

3. Problemy z podjęciem zatrudnienia powodują cechy regionu:

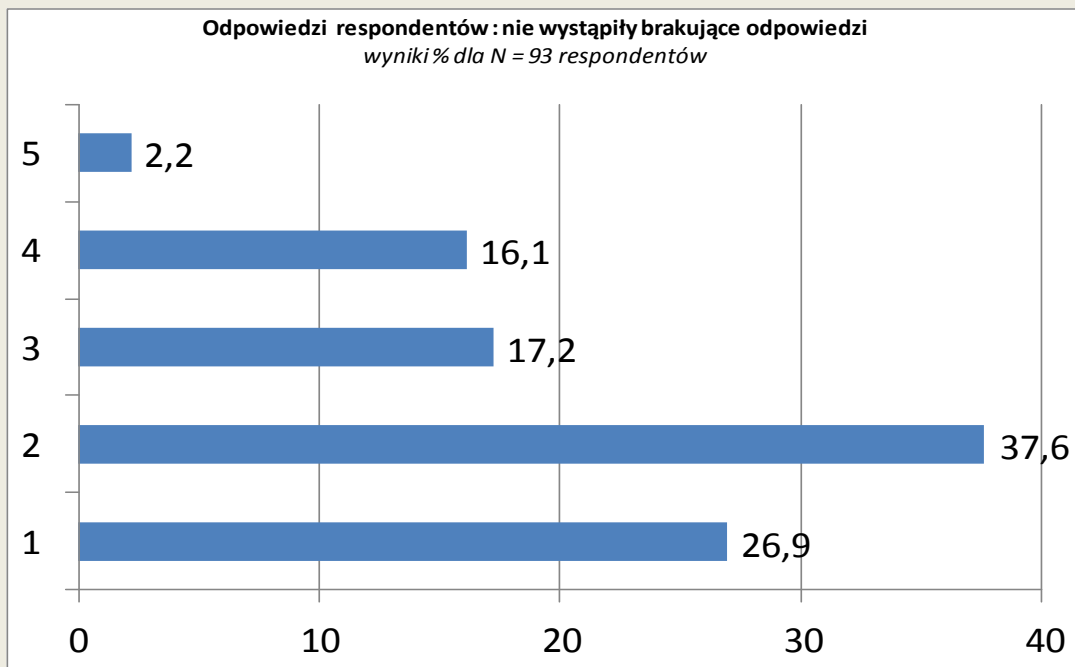
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

4. Problemy z podjęciem zatrudnienia powoduje moda na określone wykształcenie, niekoniecznie ułatwiające znalezienie pracy:

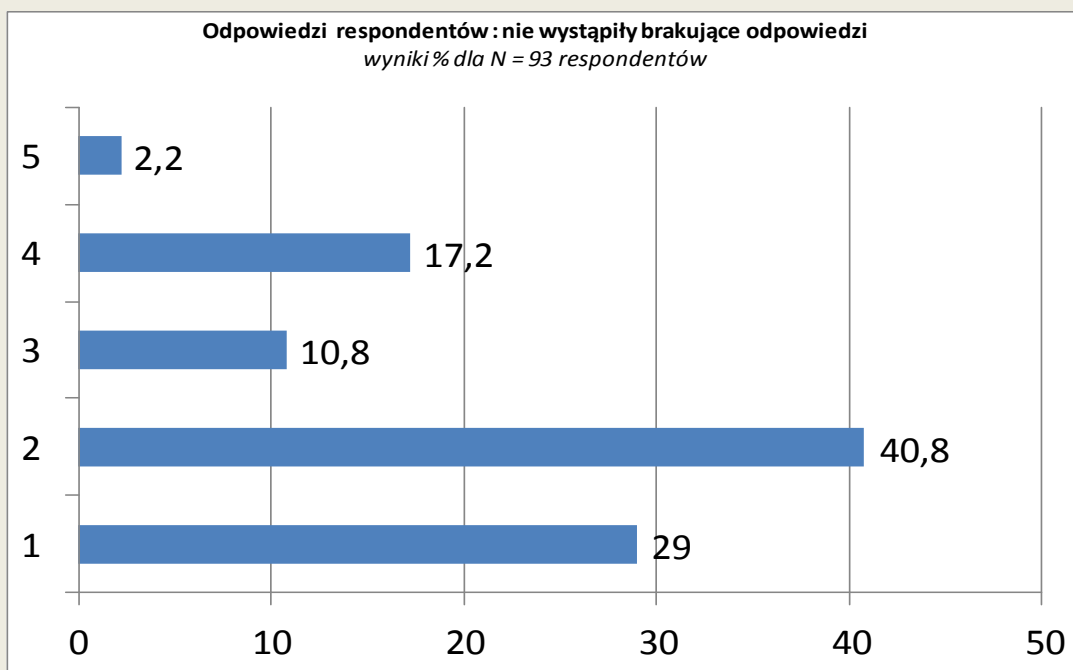
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

5. Problemy z podjęciem zatrudnienia powodują braki w wykształceniu młodzieży; jego niska jakość:

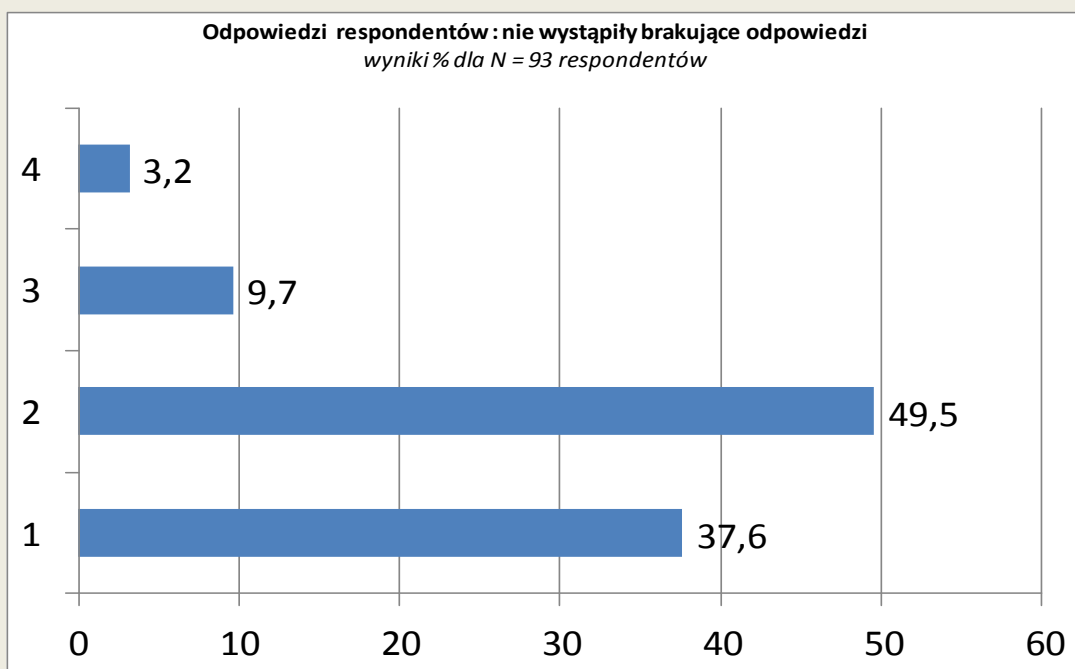
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

6. Problemy z podjęciem zatrudnienia powoduje niedopasowanie kwalifikacji osób młodych do wymagań i oczekiwań pracodawców

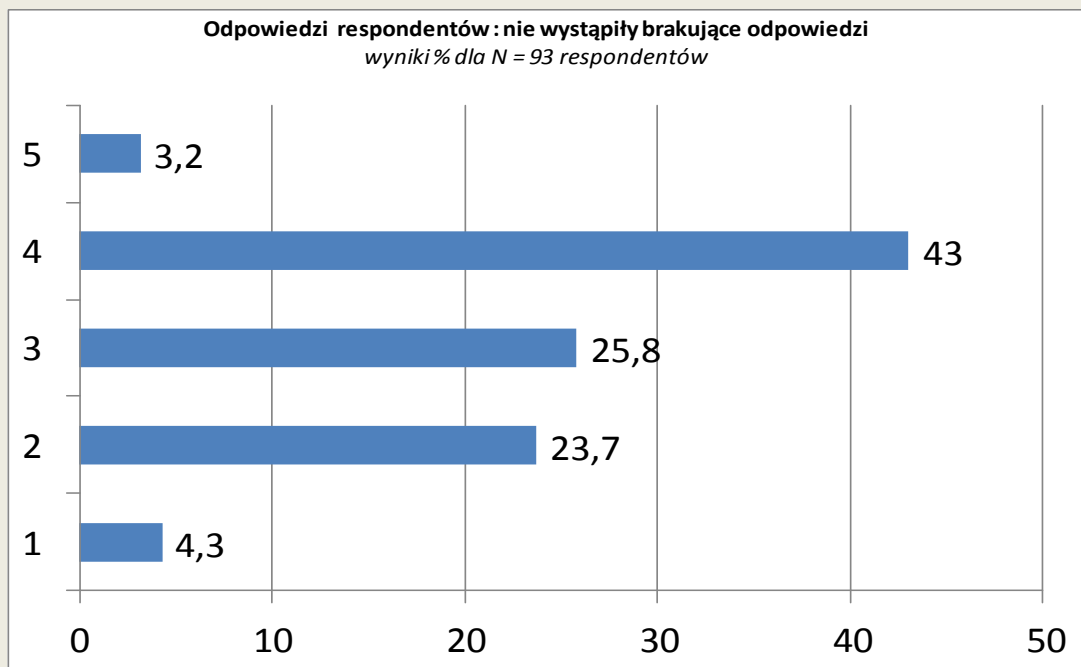
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

7. Problemy z podjęciem zatrudnienia powoduje niedoskonałość szkoleń w poszukiwaniu pracy:

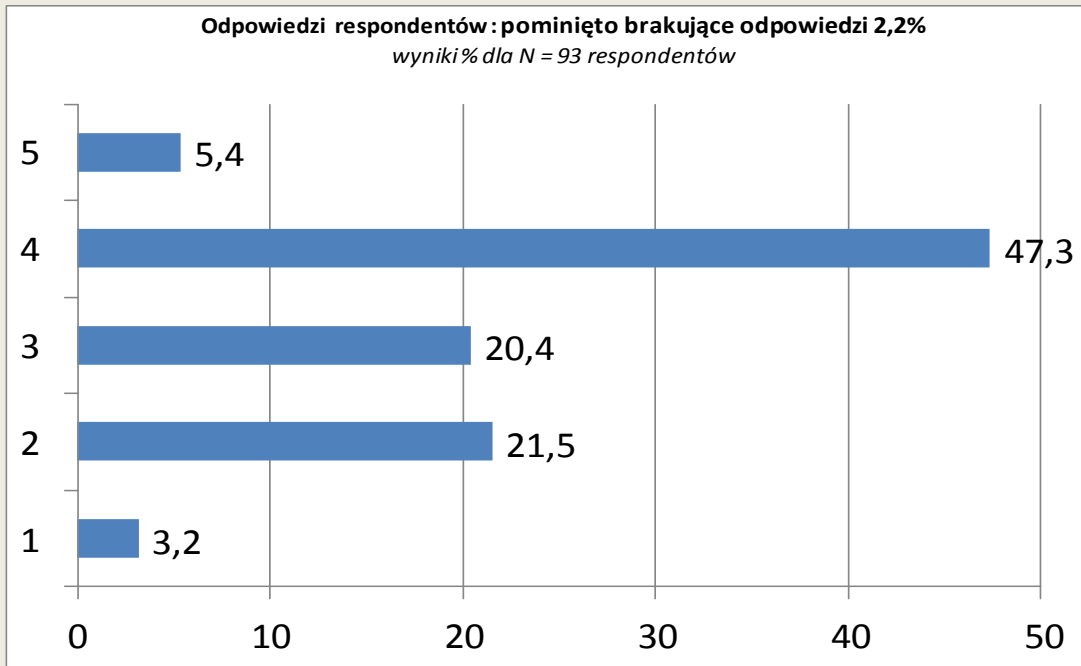
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

8. Problemy z podjęciem zatrudnienia powoduje niedoskonałość wsparcia w poszukiwaniu pracy:

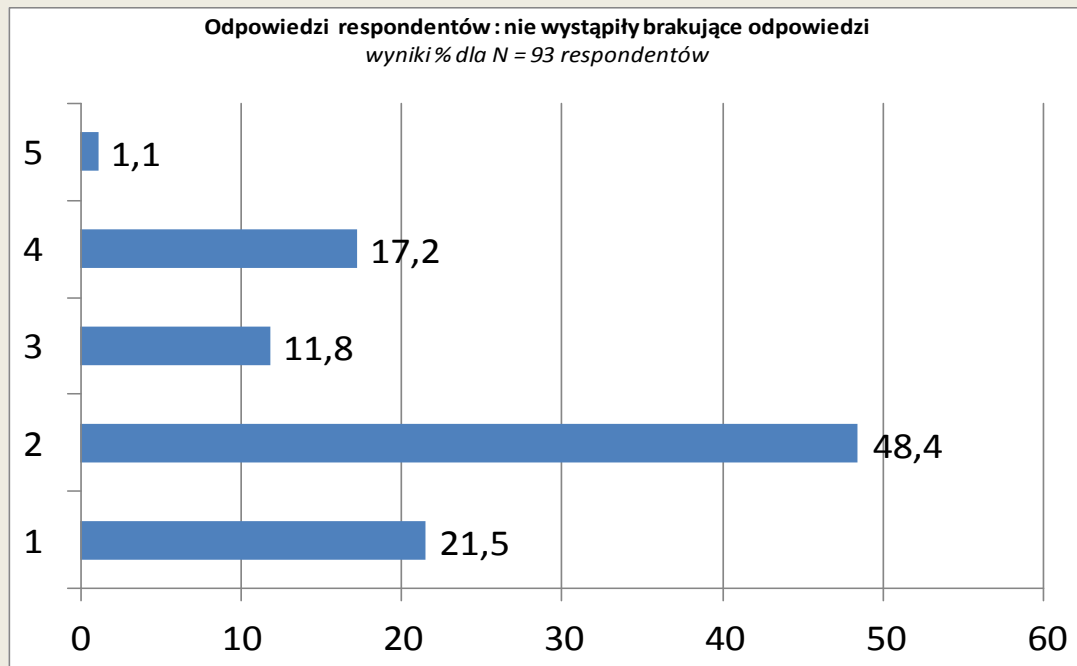
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

9. Bariery w podejmowaniu zatrudnienia usytuowane są w postawach młodzieży:

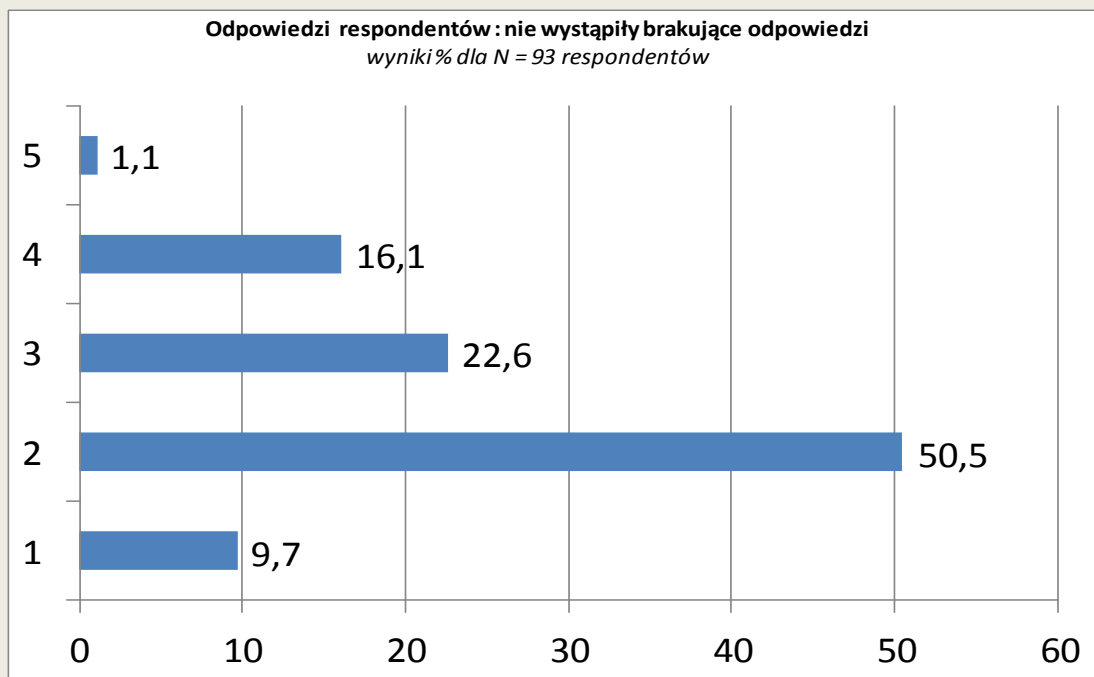
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

10. Bariery w podejmowaniu zatrudnienia usytuowane są w cechach osobowości:

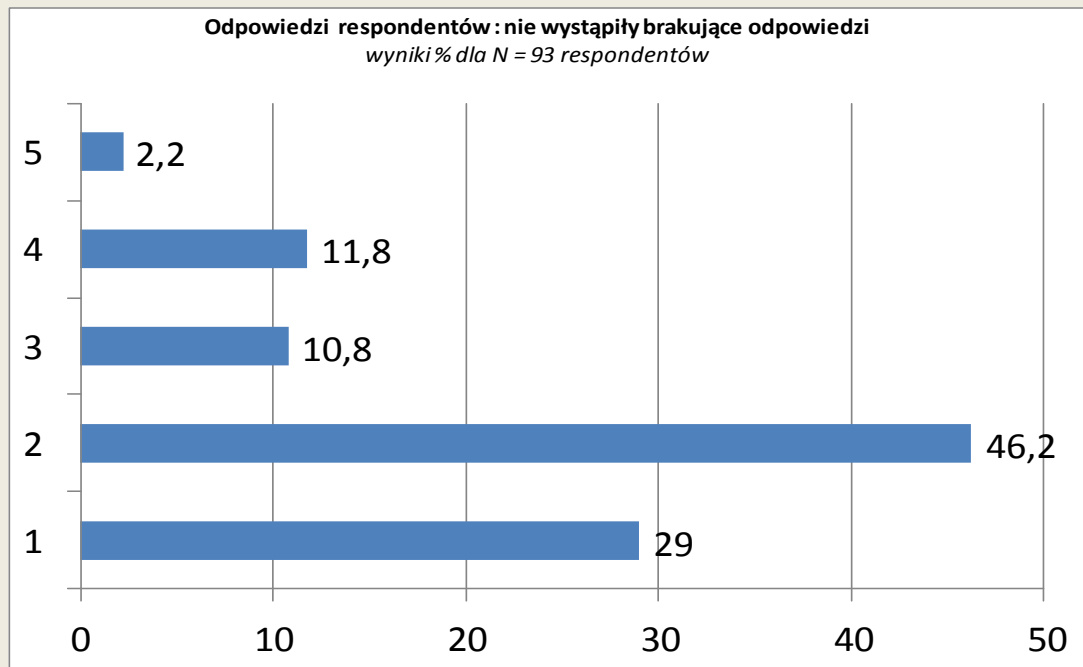
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

11. Bariery w podejmowaniu zatrudnienia usytuowane są w wyuczonych schematach adaptacyjnych, np. w braku potrzeby bardzo intensywnego poszukiwania pracy:

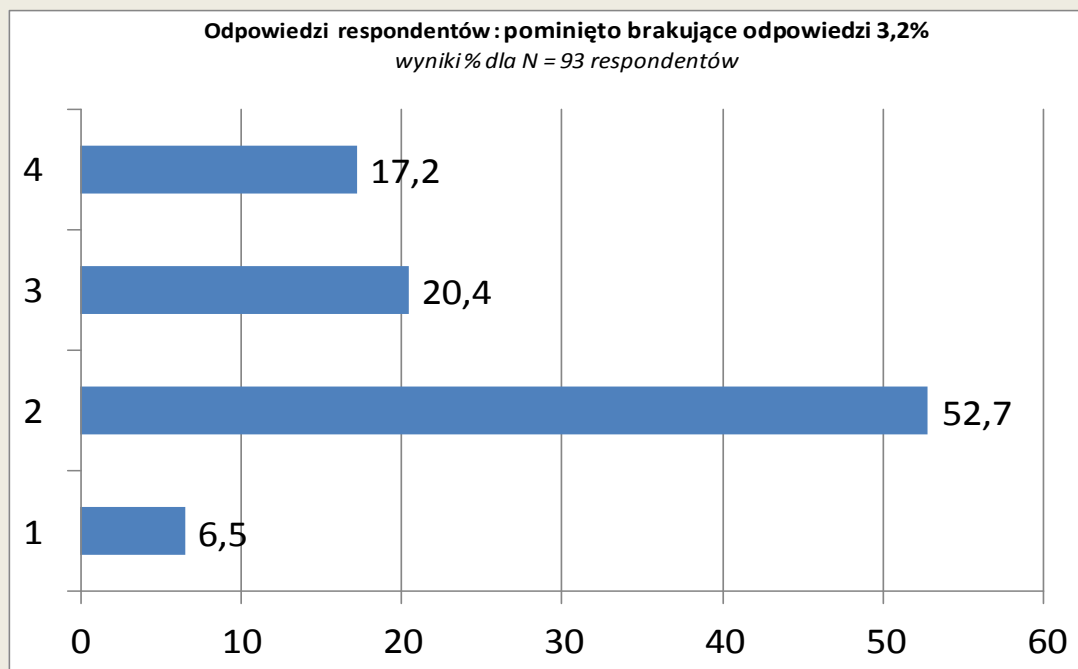
(tylko jedna odpowiedź)

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

12. W jakich grupach wiekowych bariery w podejmowaniu zatrudnienia są największe:

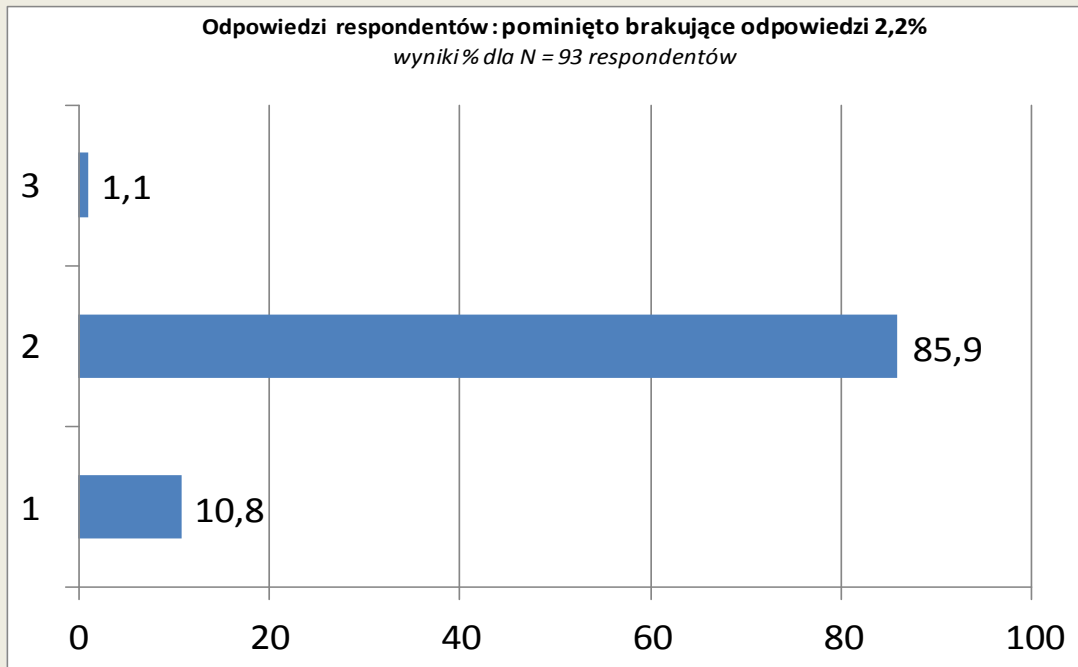
(tylko jedna odpowiedź)

1. 15 – 17 lat
2. 18 – 22 lat
3. 23 – 25 lat
4. 26 – 29 lat

13. Czy bariery w podejmowaniu zatrudnienia istnieją jedynie u młodzieży czy również u kandydatów na pracodawców:

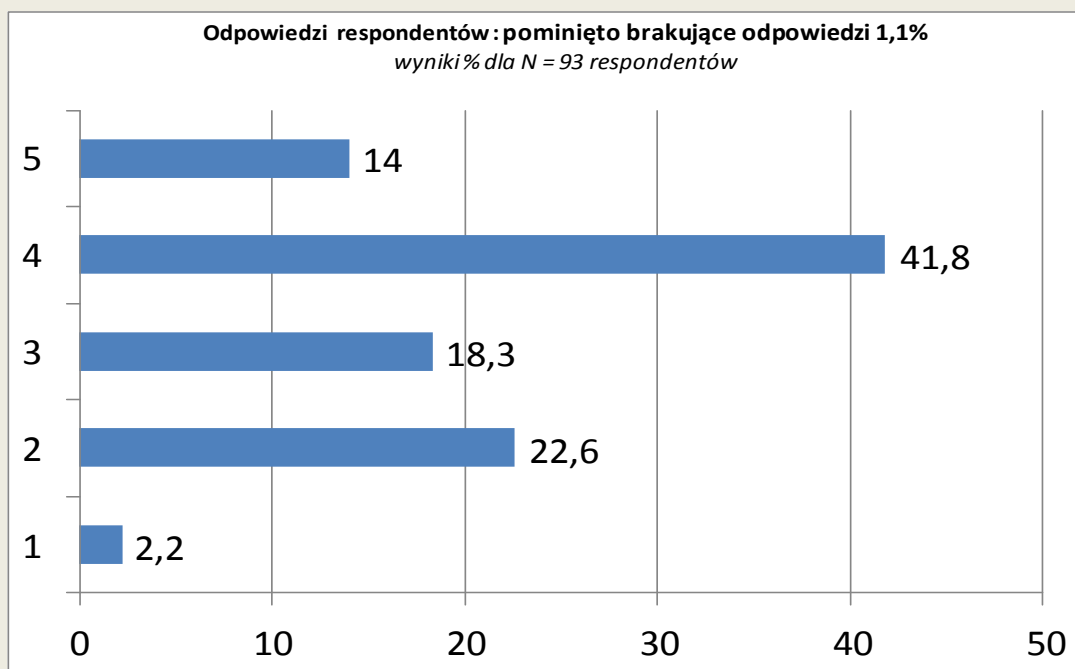
(tylko jedna odpowiedź)

1. Takie bariery istnieją tylko u młodzieży
2. Takie bariery istnieją zarówno u młodzieży jak i u kandydatów na pracodawców
3. Takie bariery istnieją tylko u kandydatów na pracodawców

14. Czy system edukacji pomaga młodzieży w likwidacji barier w podejmowaniu zatrudnienia (barier w postaci postaw, nawyków):

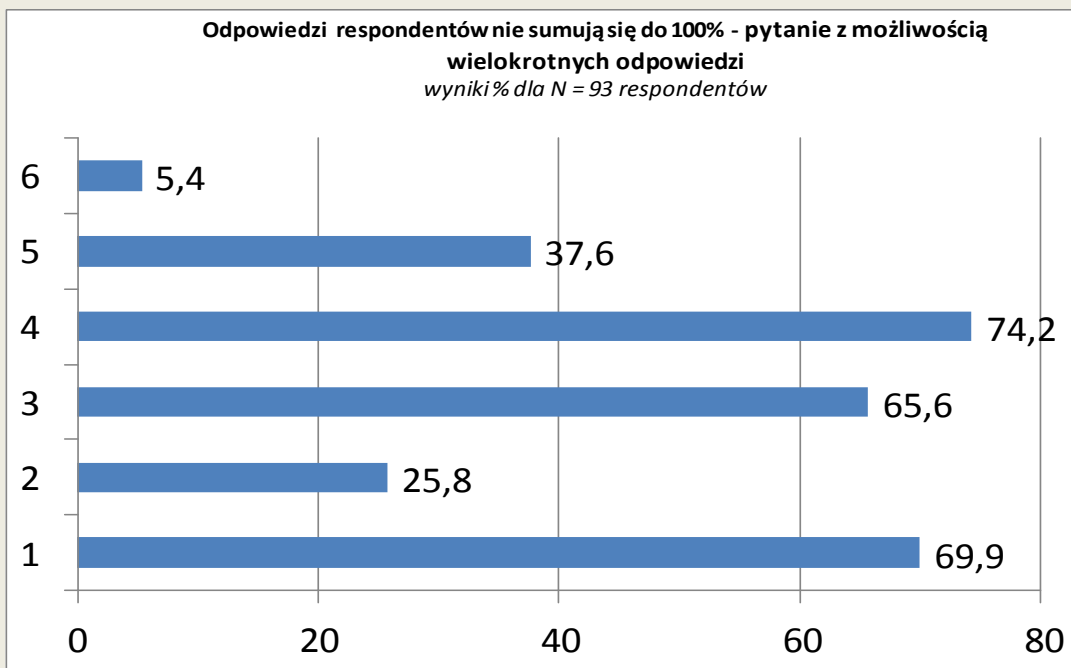
(tylko jedna odpowiedź)

1. Bardzo pomaga
2. Średnio pomaga
3. Trudno powiedzieć
4. Prawie nie pomaga
5. Zupełnie nie pomaga

17. Jak najskuteczniej aktywizować młodzież do znalezienia stałego zatrudnienia:

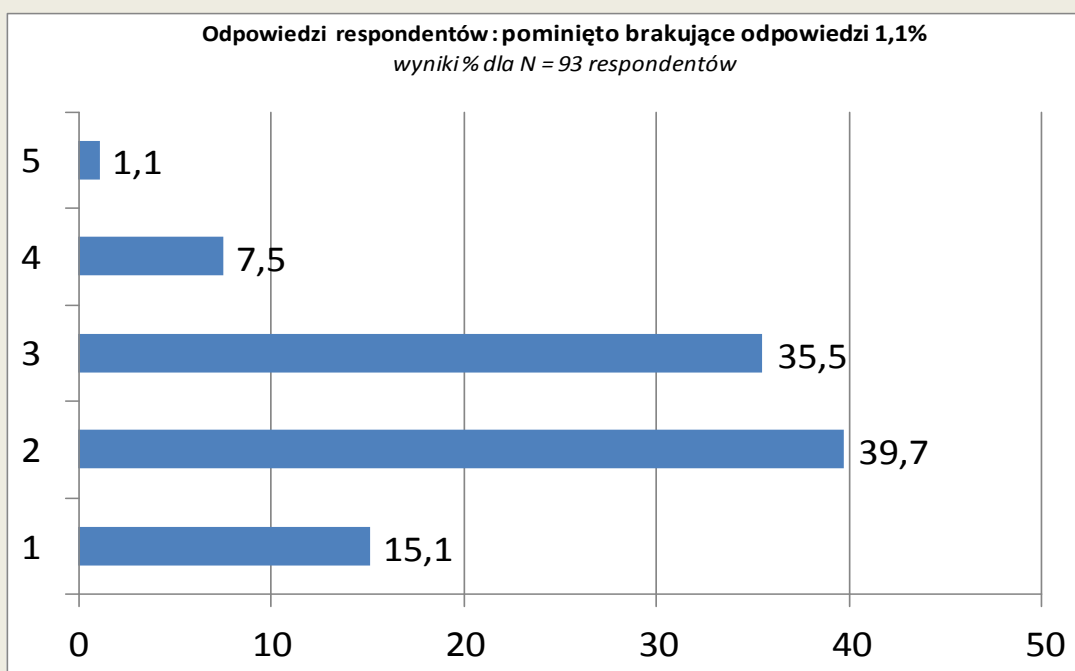
(wiele odpowiedzi)

1. Aktywizować bezpośrednio młodzież poprzez kierowanie do niej różnych programów
2. Wspierać pośrednio - programy dla organizacji pozarządowych
3. Wspierać pośrednio - programy dla biznesu aby tworzył miejsca pracy
4. Doskonalić system edukacji
5. Doskonalić programy szkoleniowe
6. Wspierać inaczej

18. Jak dużym problemem z punktu widzenia P. praktyki zawodowej jest problem istnienia zjawiska młodzieży NEET (NOT IN EDUCATION, EMPLOYMENT OR TRAINING – czyli w wolnym tłumaczeniu: „nie uczy się, nie pracuje, nie szkoli się”:

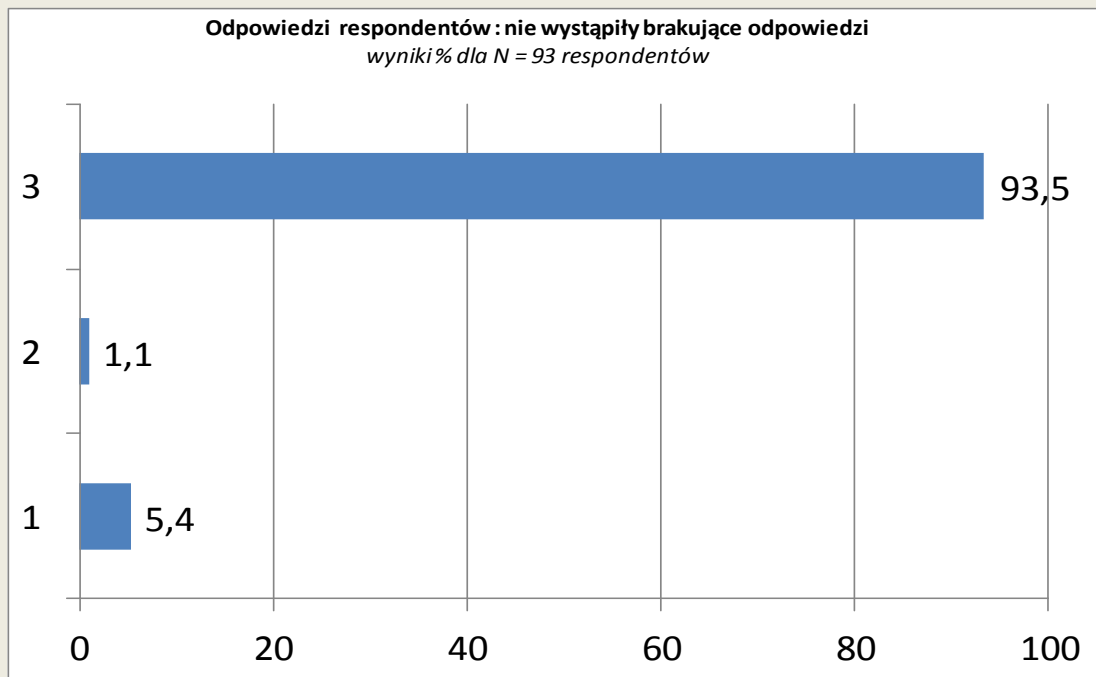
(tylko jedna odpowiedź)

1. Bardzo dużym
2. Dużym
3. Średnim
4. Małym
5. Bardzo małym

19. Czy zdaniem P. należy bardziej aktywizować młodzież do znalezienia stałej pracy poprzez:

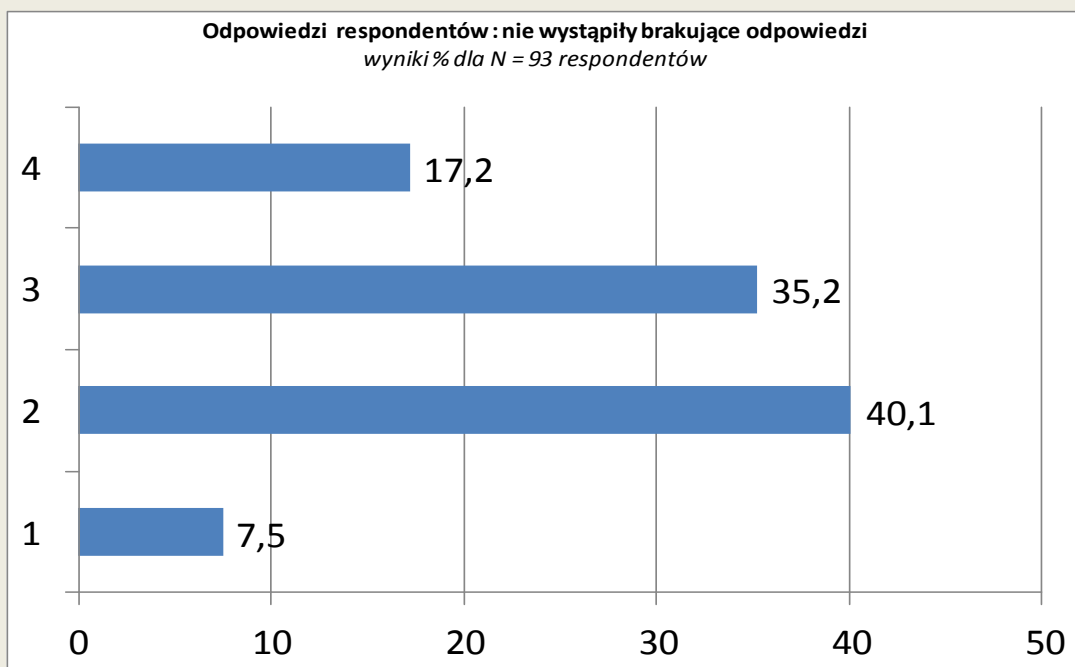
(tylko jedna odpowiedź)

1. Wspieranie poszukiwania tradycyjnej pracy etatowej
2. Wspieranie zakładania własnej działalności gospodarczej
3. Jednoczesne wspieranie obydwu powyższych aktywności ponieważ nigdy jednoznacznie nie wiadomo która będzie bardziej trafna

20. Czy zdaniem P. ilość młodzieży definiowanej jako grupa NEET do 2020 roku będzie rosła czy malała:

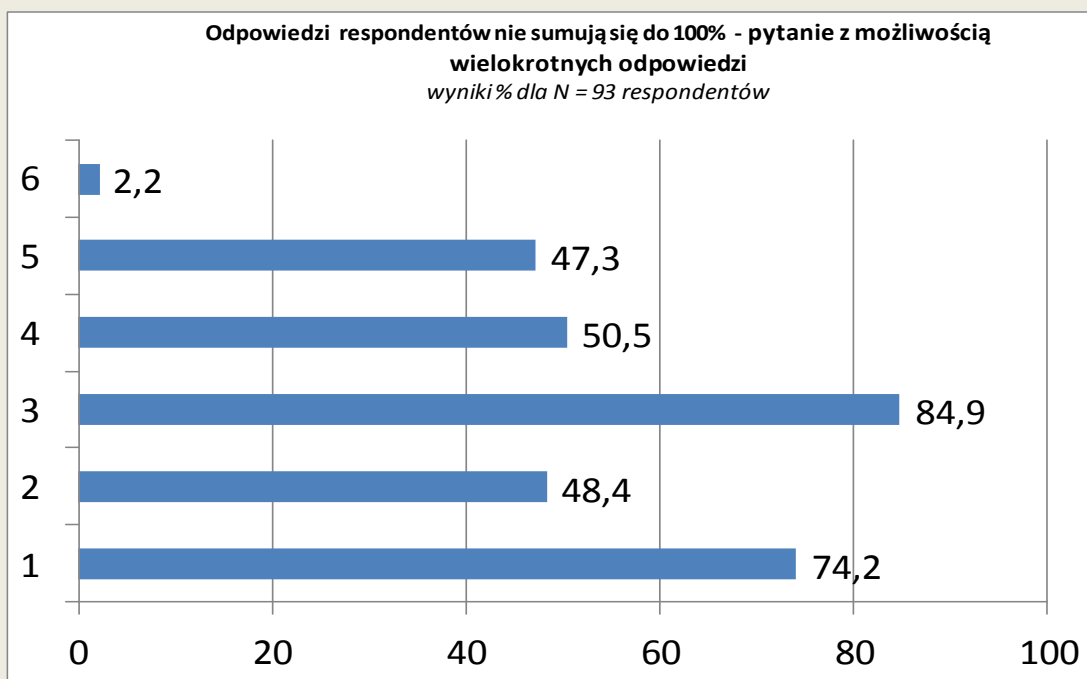
(tylko jedna odpowiedź)

1. Bardzo intensywnie będzie rosła
2. Będzie rosła umiarkowanie intensywnie
3. Pozostanie na obecnym poziomie
4. Będzie umiarkowanie malała
5. Będzie intensywnie malała

21. Czego będzie potrzeba dla skutecznej współpracy podmiotów współpracujących przy programie Gwarancje dla Młodzieży:

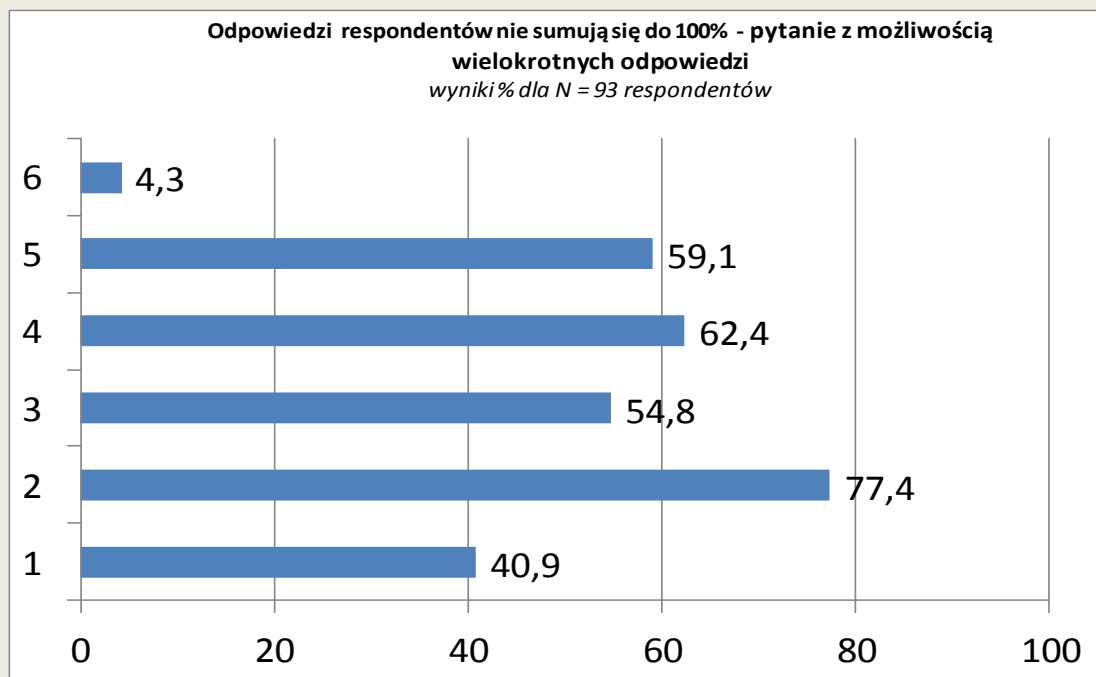
(wiele odpowiedzi)

1. Właściwego obiegu informacji
2. Szkoleń na temat poszczególnych działań
3. Skoordynowanego planowania działań
4. Przekazywania informacji zwrotnych o rezultatach
5. Rozpowszechnianie przykładów dobrych praktyk
6. Czegoś jeszcze innego

25. Jakich kanałów komunikacji używać

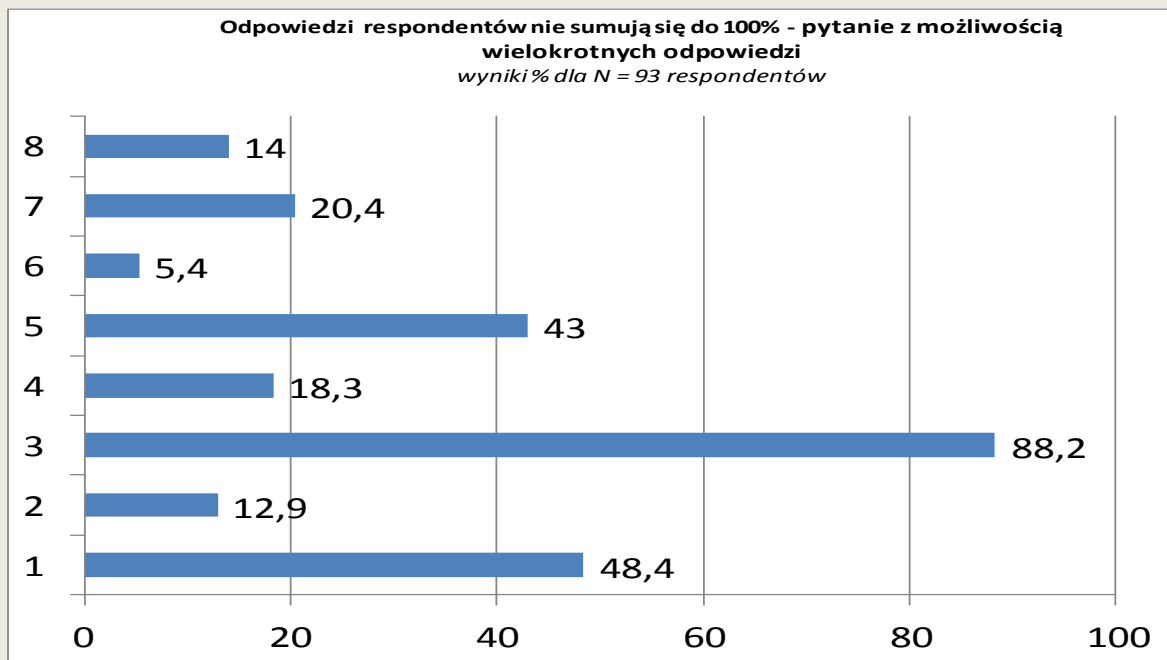
(wiele odpowiedzi)

1. Prasa
2. Strony internetowe współpracujących instytucji
3. Mailing – rozsyłanie maili z informacjami
4. Nowoczesne media społecznościowe – Facebook, Twitter, YouTube
5. Przekaz bezpośredni: spotkania, konferencje
6. Jeszcze dodatkowo inaczej

26. Jak P. ocenia skuteczność i trafność poszczególnych metod wsparcia młodzieży w zdobyciu zatrudnienia w kontekście kontynuowania podobnych działań w przyszłości, uwzględniając także efektywność rekrutacji zainteresowanych

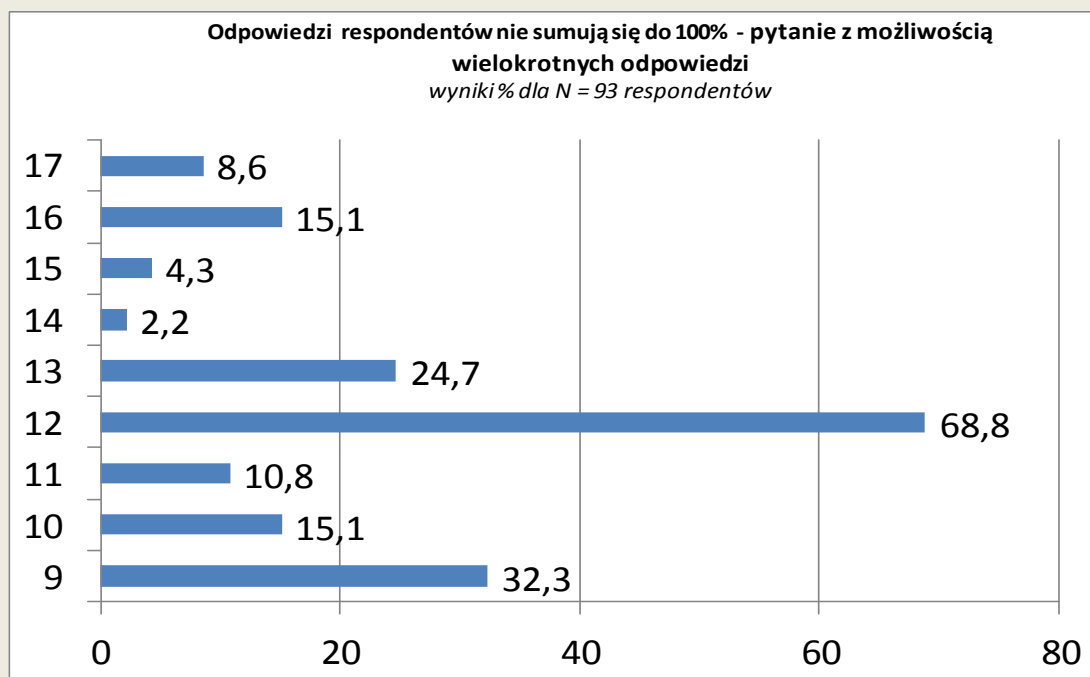
(wiele odpowiedzi)

3. Szkolenia – refundowane całkowicie
4. Szkolenia – refundowane częściowo
5. Staże
6. Przygotowanie zawodowe dorosłych
7. Dofinansowywania kosztów egzaminów, licencji,
8. Pożyczek szkoleniowych
9. Dofinansowywania studiów podyplomowych
10. Stypendiów na kontynuowanie nauki

26. Jak P. ocenia skuteczność i trafność poszczególnych metod wsparcia młodzieży w zdobyciu zatrudnienia w kontekście kontynuowania podobnych działań w przyszłości, uwzględniając także efektywność rekrutacji zainteresowanych

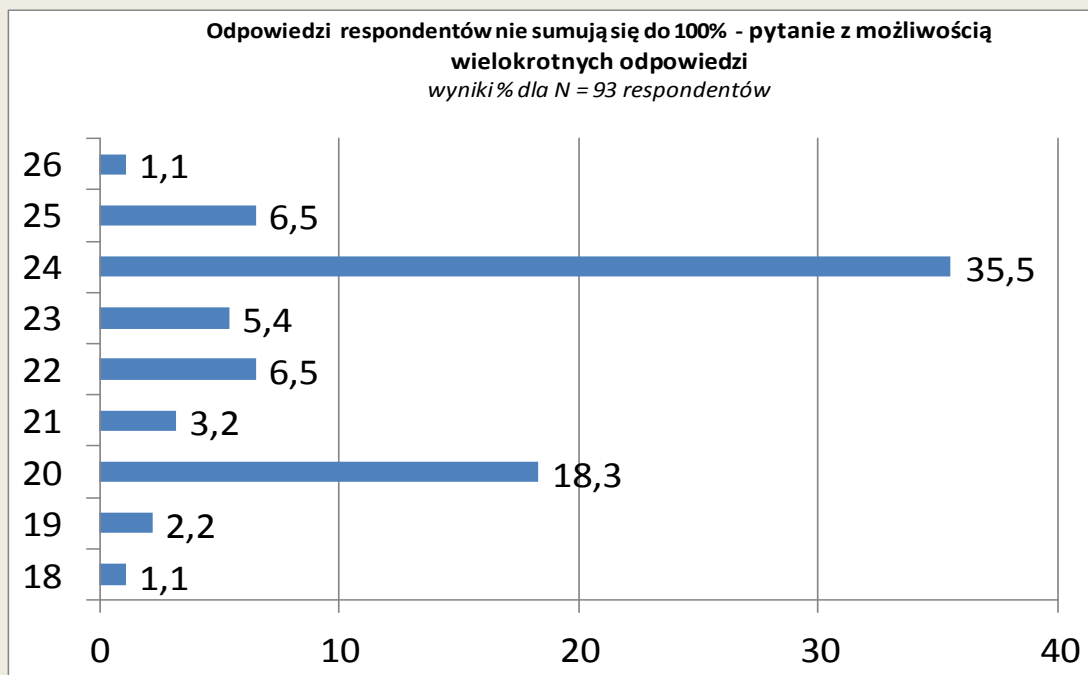
(wiele odpowiedzi)

11. Prac interwencyjnych
12. Zatrudniania na zasadach robót publicznych
13. Programów specjalnych
14. Dotacji na podejmowanie działalności gospodarczej
15. Bonów szkoleniowych, stażowych, zatrudnieniowych, - na zasiedlenie
16. Zlecenie podmiotom zewnętrznym działań aktywizacyjnych
17. Współpraca różnych podmiotów przy wypracowywaniu informacji zawodowej
18. Trójstronne umowy szkoleniowe
19. Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej

26. Jak P. ocenia skuteczność i trafność poszczególnych metod wsparcia młodzieży w zdobyciu zatrudnienia w kontekście kontynuowania podobnych działań w przyszłości, uwzględniając także efektywność rekrutacji zainteresowanych

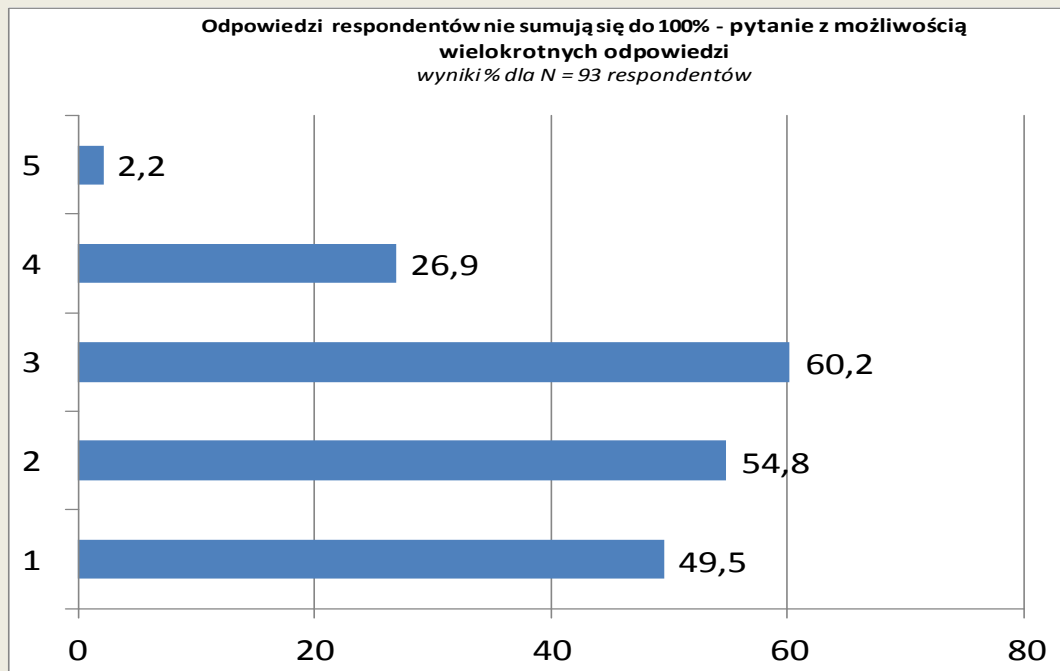
(wiele odpowiedzi)

- 20. Grant na telepracę
- 21. Świadczenia aktywizacyjne
- 22. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne za bezrobotnych do 30 roku życia podejmujących pierwszą pracę
- 23. Współpraca z Akademickimi biurami Karier
- 24. Utworzenie ogólnopolskiej bazy staży i praktyk zawodowych
- 25. Pośrednictwo pracy: targi, nowe media
- 26. Modernizacja systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego
- 27. Monitorowanie karier absolwentów uczelni
- 28. Jeszcze dodatkowo inaczej

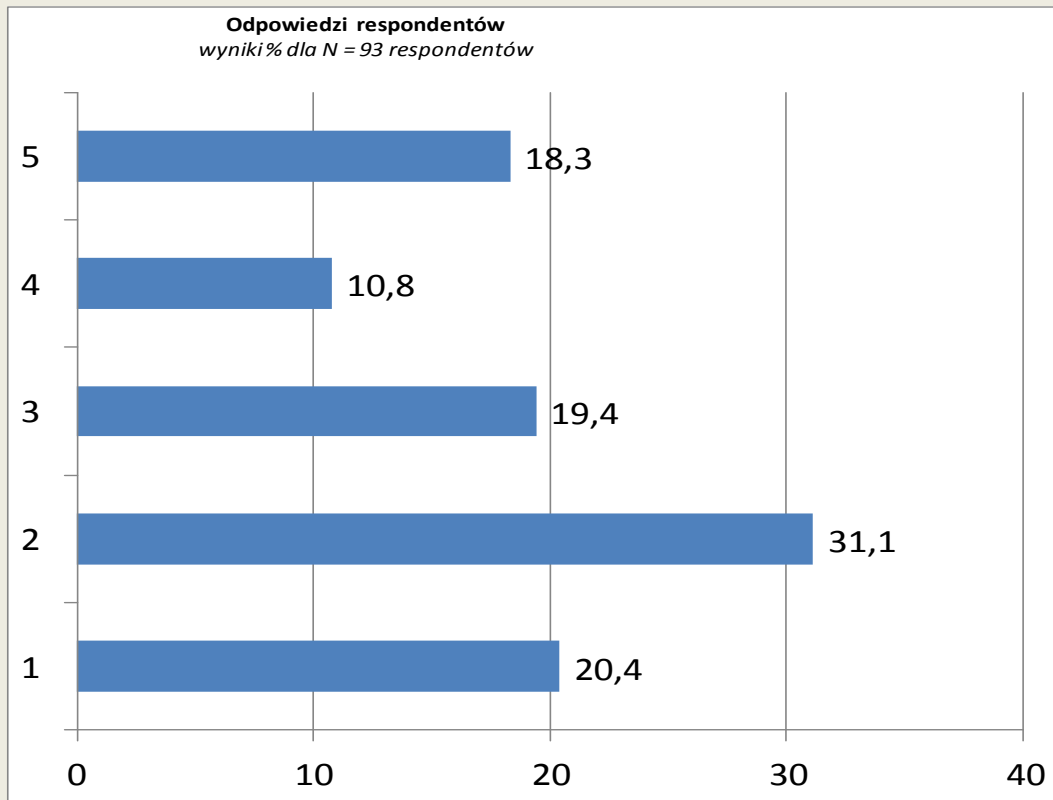
27. Jak projektować i przeprowadzać ewaluacje i pomiar efektywności poszczególnych działań aktywizacji zawodowej młodzieży.

(wiele odpowiedzi)

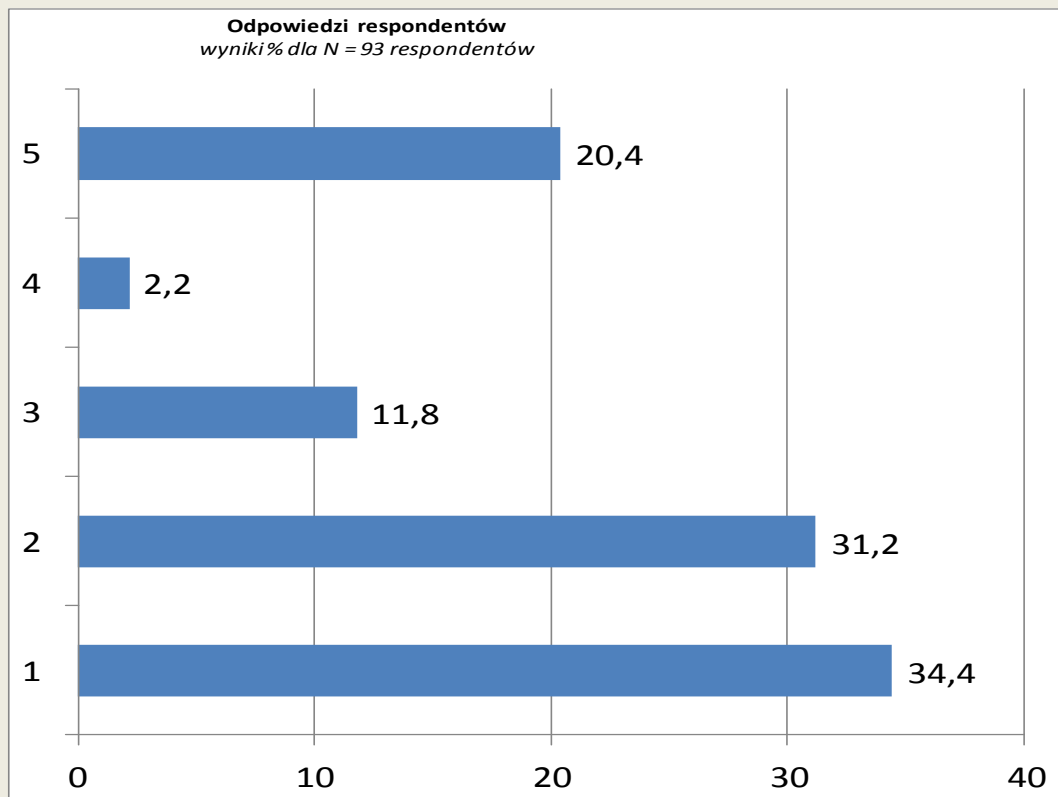
5. Metody statystyczne – analizy posiadanych dokumentów
6. Metody statystyczne – prowadzenie dodatkowych badań nad losami poszczególnych beneficjentów jak i reakcjami pracodawców
7. Metody jakościowe – prowadzenie dodatkowych badań nad losami poszczególnych beneficjentów jak i reakcjami pracodawców
8. Badania opinii ekspertów społecznych zatrudnianych w ramach podejmowanych działań
9. Jeszcze dodatkowo inaczej

M1: Staż pracy od ukończenia edukacji (całościowy)

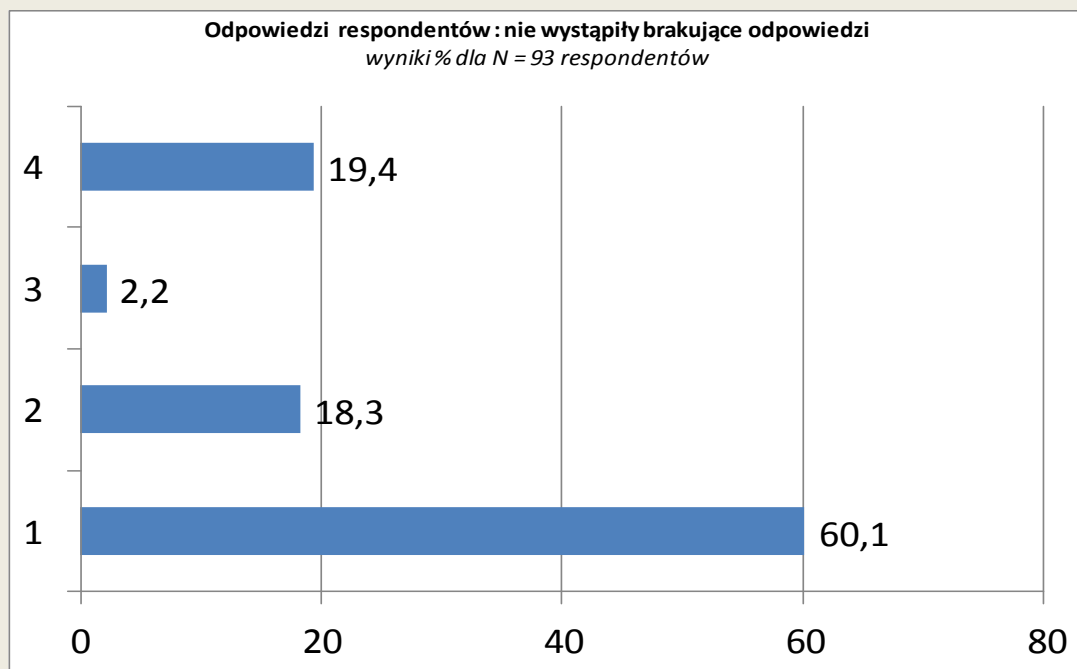
1. 0 – 10
2. 11 – 20
3. 21 – 30
4. 31 – 40
5. Brak odpowiedzi

M2. Staż pracy w obecnej Instytucji

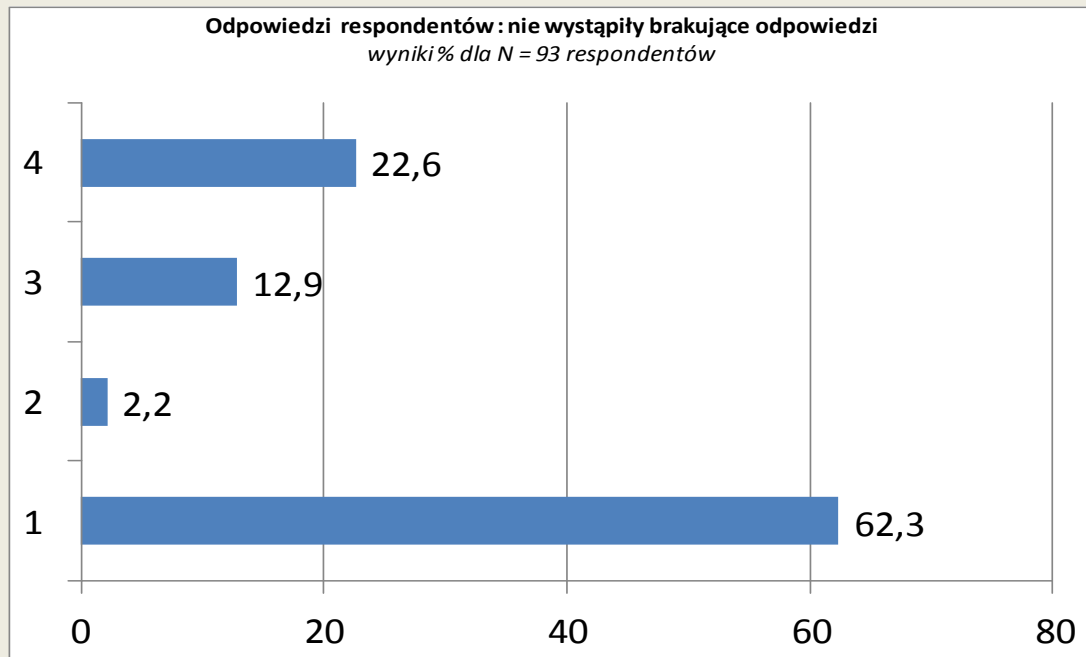
1. 0 – 10
2. 11 – 20
3. 21 – 30
4. 31 – 40
5. Brak odpowiedzi

M3. Staż pracy na obecnie zajmowanym stanowisku

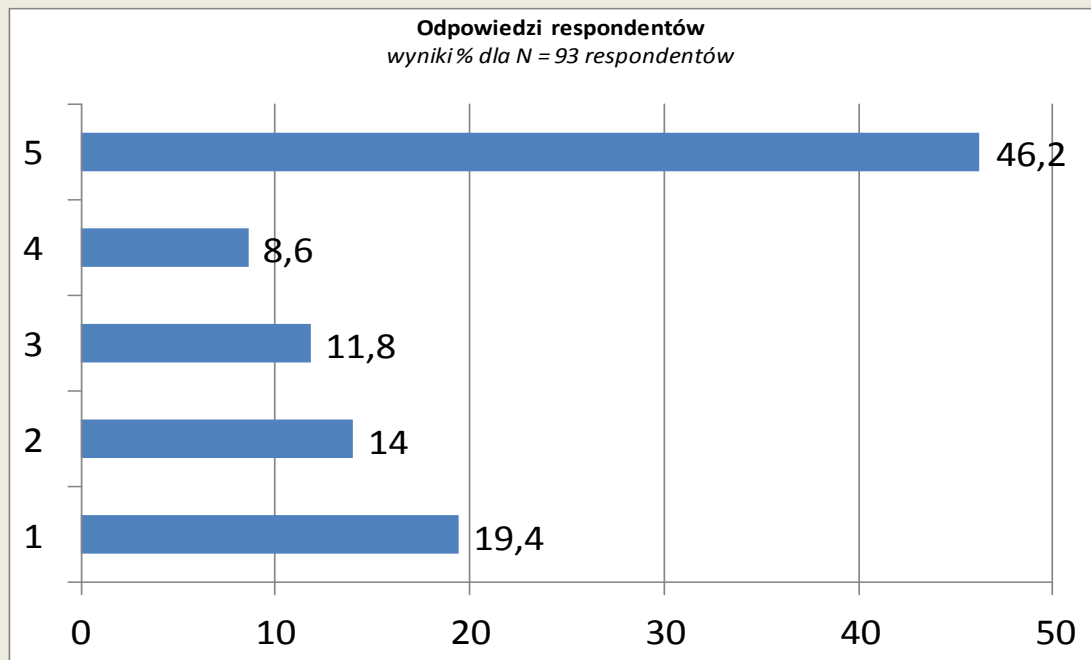
1. 0 – 10
2. 11 – 20
3. 21 – 30
4. Brak odpowiedzi

M4. REPREZENTOWANA INSTYTUCJA:

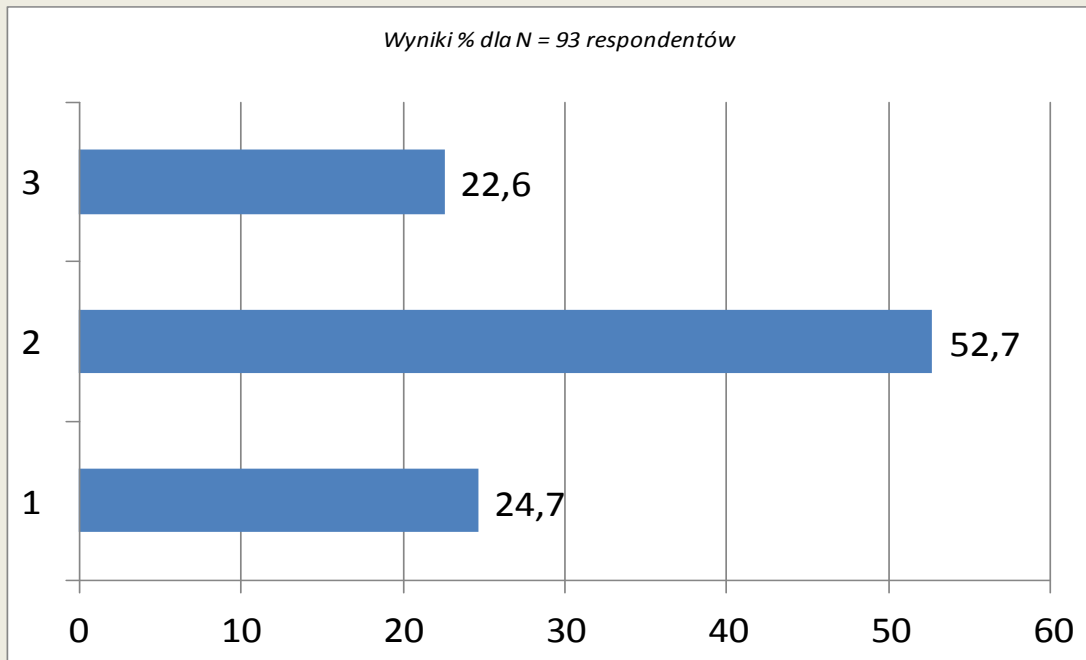
1. PUP
2. KURATORIUM OŚWIATY
3. OHP
4. ORGANIZACJA POZARZĄDOWA

Miasto

1. Katowice
2. Bielsko
3. Częstochowa
4. Rybnik
5. Pozostałe miasta woj. śląskiego

Funkcja

1. Przedstawiciel Dyrekcji PUP w woj. śląskim
2. Pracownik PUP w woj. śląskim
3. Reprezentanci organizacja pozarządowych, Kuratorium Oświaty oraz OHP z woj. śląskiego